

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Templed Adroddiad Sgriwtini

Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio
Dyddiad:	4 Chwefror 2020
Pwnc:	Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024
Pwrpas yr Adroddiad:	Cyflwyno'r adroddiad er sylwadau cyn ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Llawn am gymeradwyaeth.
Cadeirydd Sgriwtini:	Cyng Gwilym O Jones
Aelod(au) Portfolio:	Cyng Llinos Medi
Pennaeth Gwasanaeth:	Lynn Ball, Cyfarwyddwr Swyddogaeth – Busnes y Cyngor / Swyddog Monitro
Awdur yr Adroddiad:	Carol Wyn Owen, Rheolwr Polisi a Strategaeth
Rhif Ffôn:	01248 752561
E-bost:	CarolWyn@ynysmon.gov.uk
Aelodau lleol:	Ddim yn berthnasol

1 – Argymhelliad/ion

Gwahoddir y Pwyllgor i gyflwyno sylwadau ar y Cynllun Cydraddoldeb Strategol ar gyfer 2020-2024 cyn ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Llawn i'w gymeradwyo.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall

Er mwyn dangos ein hymrwymiad i brif ffrydio cydraddoldeb o fewn y Cyngor ac yn unol â'n ymagwedd 'Un Cyngor' tuag at ddarparu gwasanaethau, rydym wedi ceisio cynnal cysylltiadau agos rhwng y Cynllun hwn a **Chynllun y Cyngor 2017-2022**, sydd yn llywio'r broses gwneud penderfyniadau ar bob lefel yn y Cyngor

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cymhorthi Aelodau wrth graffu'r pwnc:-

- 3.1** Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau [**ffocws ar y cwsmer/ dinesydd**]
- 3.2** Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd [**ffocws ar werth**]
- 3.3** Edrych ar unrhyw risgiau [**ffocws ar risg**]
- 3.4** Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd [**ffocws ar berfformiad ac ansawdd**]

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:

- hirdymor
- atal
- integreiddio
- cydweithio
- cynnwys

[ffocws ar lesiant]**4 - Cwestiynau Sgriwtni Allweddol**

1 - A oes gan y Pwyllgor unrhyw sylwadau:

- ar yr amcanion cydraddoldeb a'r blaenoriaethau sydd wedi'u hadnabod ar gyfer 2020-2024?
- o ran a yw'r Cynllun yn cyfleu'n ddigonol bod hyrwyddo cydraddoldeb yn berthnasol i bawb ar draws y Cyngor?
- o ran a fyddai gweithredu'r blaenoriaethau'n cyfrannu at gyflawni'r amcanion cydraddoldeb?

2 - Sut ydych yn bwriadu cryfhau'r broses o ymgysylltu â'r unigolion hynny y mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn eu gwarchod wrth lunio'r Cynllun yn y dyfodol?

5 – Cefndir / Cyd-destun

Mae'r Ddeddf Cydraddoldeb 2010 yn rhoi Dyletswydd Gyffredinol ar gyrff cyhoeddus rhestredig, wrth gynnal eu gwaith (a phan fo pobl eraill yn cynnal gwaith cyhoeddus) i ystyried yr angen i:

- ddiddymu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon ac ymddygiad arall sydd wedi ei wahardd gan y Ddeddf
- hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd gwarchodedig berthnasol a'r rhai nad ydynt
- feithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt

Ym mis Ebrill 2010, defnyddiodd Llywodraeth Cymru ei bwerau i gyflwyno Dyletswyddau Penodol a nodir y rhain yn Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Penodol) (Cymru) 2011. O dan y Rheoliadau hyn roedd rhaid i bob awdurdod lleol gyhoeddi Cynllun Cydraddoldeb Strategol erbyn 2 Ebrill 2012. Roedd yn ofynnol cynnwys amcanion cydraddoldeb ar gyfer pob un o'r nodweddion gwarchodedig, sef:

Oed;
 Anabledd;
 Newid rhyw;
 Rhyw;
 Beichiogrwydd a mamolaeth;
 Cyfeiriadedd rhywiol;
 Hil;
 Crefydd neu gred;
 Priodas a phartneriaethau sifil

Rhaid adolygu'r Cynllun a'r amcanion sydd ynddo o leiaf pob pedair blynedd. Mae'r Cynllun cyfredol - ar gyfer 2016-2020 - yn dod i ben ar 31 Mawrth 2020, pryd y bydd rhaid cyhoeddi Cynllun newydd ar gyfer 2020-2024. Pwrpas y Cynllun yw gosod allan y camau y mae'r Cyngor yn eu cymryd i gyflawni ei ddyletswyddau penodol o ran cydraddoldeb.

Mae swyddogion Cydraddoldeb ym mhob un o'r chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaeth Ambiwlans Cymru, Awdurdod y Parc Cenedlaethol a Heddlu Gogledd Cymru wedi rhannu arferion da ers blyneddau lawer. Yn ystod 2011/12, datblygodd Rhwydwaith Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Gogledd Cymru gyfres o gydamcanion a gytunwyd gan bob partner ac fe adolygwyd yr amcanion hyn i gyd-fynd â pharatoi Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol diwygiedig ar gyfer 2016-20. Cynhaliwyd adolygiad arall yn ddiweddar er mwyn llywio ein Cynlluniau ar gyfer 2020-2024. Er mwyn sicrhau bod ein amcanion newydd yn anelu at roi sylw i'r heriadau a osodir allan yn adroddiad y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 'A yw Cymru'n Decach? 2018', mae amcanion rhanbarthol y rhwydwaith yn seiliedig ar y chwe thema bywyd a nodir yn adroddiad y Comisiwn, sef:

- 1 - Mae canlyniadau o ran cyrhaeddiad **addysgol** a llesiant mewn ysgolion yn gwella
- 2 - Byddwn yn cymryd camau i sicrhau ein bod yn **gyflogwr teg a'n bod yn lleihau bylchau o ran cyflogau**
- 3 - Byddwn yn gweithredu i wella **safonau byw** pobl â nodweddion gwarchodedig gwahanol
- 4 - Byddwn yn gwella canlyniadau o ran **iechyd, llesiant a gofal cymdeithasol**
- 5 - Byddwn yn gwella **diogelwch personol a mynediad i gyfiawnder**
- 6 - Byddwn yn cynyddu mynediad i **gyfranogiad** er mwyn gwella amrywiaeth o ran gwneud penderfyniadau

Yn ychwanegol, er mwyn rhoi sylw i fwriad Llywodraeth Cymru i roi'r ddyletswydd gymdeithasol economaidd ar waith, fe gytunwyd hefyd yr amcan rhanbarthol canlynol:

- 7 - Byddwn yn datblygu ein gwybodaeth a'n dealltwriaeth o'r **ddyletswydd gymdeithasol economaidd** (pan fydd arweiniad ar gael) er mwyn adnabod y meysydd allweddol o effaith sydd angen mynd i'r afael â nhw o dan bob amcan.

Er cysondeb, ac yn yr un modd â'r ddau gynllun blaenorol, rydym wedi dewis mabwysiadu'r amcanion rhanbarthol, ynghyd ag un amcan lleol ychwanegol:

8 - Byddwn yn gwella **gweithdrefnau'r Cyngor** er mwyn sicrhau tegwch i bawb.

Mae **blaenoriaethau drafft** wedi'u hadnabod o dan pob un o'r amcanion uchod a ddylai, ochr yn ochr a gweithrediadau gwella eraill sydd wedi'u hamlygu mewn cynlluniau corfforaethol a gwasanaethau, ein helpu i adeiladu cymdeithas decach i bob un o ddinasyddion Ynys Môn.

6 – Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb [cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn. Pwrrpas yr amcanion a blaenoriaethau cydraddoldeb o fewn y Cynllun yw i gynorthwyo'r Cyngor i gwrdd â thair nod y ddyletswydd gyffredinol i roi sylw dyledus i'r angen i:

- ddiddymu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon ac ymddygiad arall sydd wedi ei wahardd gan y Ddeddf
- hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig berthnasol a'r rhai nad ydynt
- meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt

Yn ychwanegol i'r blaenoriaethau a mentrau eraill sydd yn y cynllun, bydd y Cyngor yn cryfhau egwyddorion cyfleoedd cyfartal i bobl o bob cefndir ac amgylchiadau yn ei holl gynlluniau a'i weithdrefnau.

Mae'r asesiad effaith ar gydraddoldeb ar gael yn Atodiad 2.

7 – Oblygiadau Ariannol

Ni ragwelir unrhyw oblygiadau ariannol penodol i'r Cyngor.

8 – Atodiadau

Atodiad 1 - Cynllun Cydraddoldeb Strategol drafft ar gyfer 2020-2024

Atodiad 2 - Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

Cyngor Sir Ynys Môn

Cynllun Cydraddoldeb Strategol

2020 – 2024

Mawrth 2020

Sut i gysylltu â ni

Rydym yn croesawu unrhyw sylwadau, awgrymiadau neu adborth ynglŷn â'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol. Cysylltwch â ni:

E-bost: cydraddoldeb@ynysmon.gov.uk

Ffôn: 01248 752520 / 752561

Gwasanaethau Democrataidd (Cydraddoldeb)

Busnes y Cyngor

Cyngor Sir Ynys Môn

Swyddfeydd y Cyngor

Llangefni

Ynys Môn

LL77 7TW

Rydym yn hapus i ddarparu'r ddogfen hon mewn fformatau eraill ar gais. Defnyddiwch y manylion uchod i gysylltu â ni.

Rhagair

Croeso i Gynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024 Cyngor Sir Ynys Môn. Mae'r Cynllun yn nodi ein dyhead am gydraddoldeb er mwyn adeiladu cymdeithas decach i bob un o ddinasyddion Ynys Môn ac i'n helpu i wireddu ein gweledigaeth ar gyfer Ynys Môn sy'n iach ac yn llewyrchus ble gall teuluoedd ffynnu.

Mae Cynllun y Cyngor 2017-2022 yn nodi ein tair blaenoriaeth bwysicaf:

- (1) Creu'r amodau fydd yn galluogi pobl Ynys Môn i ffynnu ac i gyflawni eu potensial tymor hir.
- (2) Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus a'u cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl.
- (3) Gweithio mewn partneriaeth gyda'n cymunedau i sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau wrth warchod ein hamgylchedd naturiol.

Rydym yn credu y bydd yr amcanion cydraddoldeb yr ydym wedi eu nodi yn y Cynllun Cydraddoldeb Strategol hwn yn cydweddu â blaenoriaethau Cynllun y Cyngor ac yn ein helpu i'w cyflawni mewn ffordd fydd yn sicrhau bod holl aelodau'n cymuned yn elwa.

Mae'n bwysig nodi y bydd y Cynllun hwn yn cael ei gyflawni mewn hinsawdd economaidd heriol, lle bu'n rhaid i ni wneud arbedion sylweddol yn barod a bydd rhaid i ni wneud mwy o benderfyniadau anodd yn y dyfodol am y gwasanaethau yr ydym yn eu darparu a sut yr ydym yn eu darparu. Mae'n anochel y bydd rhai pobl yn cael eu heffeithio fwy nag eraill. Byddwn yn rhoi ystyriaeth briodol i sut mae ein penderfyniadau'n effeithio ar bobl Ynys Môn ac yn gwneud popeth posib i leihau unrhyw effeithiau negyddol yr ydym yn eu nodi.

Wrth gyflawni ei **holl** waith, bydd y Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth. Mae'r ymrwymiad hwn yn berthnasol i sut yr ydym yn darparu ein gwasanaethau, ein cyfrifoldebau fel cyflogwr mawr ac wrth sicrhau nad yw ein polisiau, gweithdrefnau ac arferion yn camwahaniaethu mewn unrhyw ffordd.

Y Cynghorydd Llinos Medi

Arweinydd y Cyngor a Deilydd Portffolio ar gyfer Cydraddoldeb ac Amrywiaeth

Sut i gysylltu â ni	2
Rhagair	3
Deddf Cydraddoldeb 2010	5
Ein Cyngor	6
Ein Blaenoriaethau	6
Ein Staff	8
Gwybodaeth Berthnasol am Gydraddoldeb	9
Ymgysylltu, ymgynghori a chasglu tystiolaeth	10
Hyrwyddo cydraddoldeb	11
Asesu effaith	13
Cydweithio	13
Ein hamcanion cydraddoldeb ar gyfer 2020-2024	14
Monitro Cynnydd	42

Deddf Cydraddoldeb 2010

Pwrpas Deddf Cydraddoldeb 2010 yw sicrhau tegwch ac mae'n diogelu'r nodweddion canlynol (sy'n cael eu galw hefyd yn 'grŵpiau gwarchodedig'):

- Oed
- Anabledd
- Rhyw
- Newid rhyw
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Hil
- Crefydd neu gred, gan gynnwys diffyg cred
- Cyfeiriadedd rhywiol
- Priodas a phartneriaeth sifil

Nid yw hyrwyddo a defnyddio'r iaith Gymraeg wedi'i gynnwys yn Neddf Cydraddoldeb 2010 gan fod gofynion **Mesur yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011** yn rhoi sylw i hyn. O dan y Mesur, rhaid i gyrff cyhoeddus gydymffurfio â'r Safonau Iaith Gymraeg. Egwyddorion sylfaenol y Safonau yw na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg ac y dylid hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r iaith Gymraeg, gan ei gwneud yn haws i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau bob dydd.

Mae'n bwysig cynnwys yr iaith Gymraeg ochr yn ochr â'r nodweddion gwarchodedig uchod er mwyn annog ymagwedd holistaidd tuag at anghenion pob cymuned wrth gynllunio a darparu gwasanaethau.

Y Ddyletswydd Cydraddoldeb Cyffredinol

Mae'r Ddeddf yn gosod Dyletswydd Gyffredinol ar gyrff cyhoeddus i roi sylw dyledus i'r canlynol wrth weithredu eu swyddogaethau:

- Diddymu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon ac ymddygiad arall sydd wedi ei wahardd gan y Ddeddf.
- Hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig berthnasol a'r rhai nad ydynt.
- Meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt.

Dyletswyddau Penodol

Cyflwynodd Llywodraeth Cymru ddyletswyddau penodol i helpu cyrff cyhoeddus yng Nghymru i gyfarfod â'r ddyletswydd gyffredinol. Mae'r dyletswyddau penodol hyn yn cynnwys gofyniad i ddatblygu a chyhoeddi **amcanion cydraddoldeb a Chynlluniau Cydraddoldeb Strategol** o leiaf unwaith bob pedair blynedd. Hefyd, rhaid cynhyrchu **adroddiadau blynyddol ar gydraddoldeb** erbyn 31 Mawrth bob blwyddyn. Mae'r adroddiadau hyn yn dangos sut yr ydym wedi cwrdd gyda'n dyletswyddau cyffredinol a phenodol o ran cydraddoldeb.

Ein Cyngor

Strwythur Gwleidyddol – Mae trigolion Ynys Môn yn cael eu cynrychioli gan 30 o aelodau etholedig (a elwir hefyd yn Gynghorwyr). Prif gorff gwneud penderfyniadau'r Cyngor yw Pwyllgor Gwaith o naw aelod, a gadeirir gan Arweinydd y Cyngor. Mae'r Pwyllgor Gwaith yn atebol dros ei benderfyniadau i ddau Bwyllgor Sgriwtini. Ceir rhagor o wybodaeth am drefniadau gwleidyddol y Cyngor, gan gynnwys manylion am ein pwyllgorau a dyddiadau cyfarfodydd, ar wefan y Cyngor.

Strwythur Rheoli – Daeth strwythur rheoli strategol newydd i rym ym mis Awst 2019, gydag Uwch Dîm Arweinyddiaeth sy'n cynnwys y Prif Weithredwr, y Dirprwy Brif Weithredwr a phum Cyfarwyddwr sydd â chyfrifoldeb am:

- Busnes y Cyngor
- Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc
- Lle a Llesiant Cymunedol
- Adnoddau
- Gwasanaethau Cymdeithasol

Mae pedwar Pennaeth Gwasanaeth yn gyfrifol am:

- Plant a Theuluoedd
- Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo
- Tai
- Trawsnewid ac Adnoddau Dynol

Blaenoriaethau'r Cyngor

Cynllun y Cyngor 2017-2022

Nod y Cyngor, fel y nodir yn ein Cynllun y Cyngor, yw y byddwn yn gweithio tuag at Ynys Môn sy'n iach ac yn llewyrchus ble gall teuluoedd ffynnu. Er mwyn diwallu'r nod hwn, amcanion y Cyngor ar gyfer 2017-2022 yw:

- (1) Sicrhau y gall pobl Ynys Môn ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir.
- (2) Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosib.
- (3) Gweithio mewn partneriaeth gyda'n cymunedau i'w galluogi i ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau wrth warchod ein hamgylchedd naturiol.

Mae'r Cyngor hefyd yn cyhoeddi:

- **Dogfen Gyflawni Flynyddol** sy'n rhoi sylw i'r gwaith a wneir gennym i wireddu'r targedau a nodir yng Nghynllun y Cyngor

- **Adroddiad Perfformiad Blynyddol** sy'n edrych ar berfformiad yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf yn erbyn y gwelliannau a'r blaenoriaethau a nodir yn y Ddogfen Gyflawni Flynyddol ar gyfer yr un flwyddyn.

Cynllun Llesiant Ynys Môn a Gwynedd 2018

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 wedi sefydlu Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) i sicrhau fod cyrff cyhoeddus yn cydweithio i greu gwell dyfodol i bobl Cymru. Hefyd, roedd y Ddeddf yn gosod cyfrifoldeb ar y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus i gyhoeddi Cynlluniau Llesiant yn amlinellu sut roeddent yn bwriadu gwella llesiant trigolion yr ardal. Mae Cynllun Llesiant Ynys Môn a Gwynedd wedi'i seilio ar ddau amcan, gyda chwech o flaenoriaethau y bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn canolbwyntio arnynt i wireddu'r amcanion hyn:

- (1) Cymunedau sy'n ffynnu ac yn llewyrchus yn y tymor hir
 - Yr iaith Gymraeg
 - Cartrefi ar gyfer pobl leol
 - Effaith tlodi ar lesiant ein cymunedau
 - Effaith newid hinsawdd ar lesiant ein cymunedau
- (2) Trigolion sydd yn iach ac yn annibynnol gyda safon bywyd da
 - Iechyd a gofal oedolion
 - Lles a llwyddiant plant a phobl ifanc.

Bydd yr amcanion a'r blaenoriaethau uchod yn cyfrannu tuag at daclo anghydraddoldeb ac anfantais er mwyn cau'r bwlch rhwng y cymunedau mwyaf breintiedig a'r rhai difreintiedig.

Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024

Hwn yw trydydd Cynllun Cydraddoldeb Strategol y Cyngor ac mae'n dangos ein hymrwymiad parhaus i gydraddoldeb. Mae'n nodi ein hamcanion cydraddoldeb strategol, ein rhesymau dros eu dewis a sut rydym yn bwriadu eu cyflawni.

Er mwyn dangos ein hymrwymiad i brif ffrydio cydraddoldeb o fewn y Cyngor ac yn unol â'n ymagwedd 'Un Cyngor' tuag at ddarparu gwasanaethau, rydym wedi ceisio cynnal cysylltiadau agos rhwng y Cynllun hwn a **Chynllun y Cyngor 2017-2022**, sydd yn llywio'r broses gwneud penderfyniadau ar bob lefel yn y Cyngor.

Ein Staff

Gwybodaeth am gyflogaeth a gwahaniaeth rhwng cyflogau

Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i'r egwyddor o gyfle cyfartal a thrin pob aelod o staff yn gyfartal. Mae ganddo bolisi clir o dalu tâl cyfartal i weithwyr am yr un gwaith, neu waith cyfatebol, ac mae'n arfarnu swyddi a graddfeydd cyflog yn ôl yr angen er mwyn sicrhau strwythur teg.

Mae'r Cyngor yn ymdrechu'n barhaus i gasglu gwybodaeth gywir am y gwahanol nodweddion gwarchodedig. Er bod hawl unigolion i beidio â datgelu gwybodaeth bersonol yn cael ei dderbyn, mae angen darlun mwy cyflawn i'n helpu i nodi unrhyw anghyfartaledd rhwng pobl sydd â gwahanol nodweddion. Yn 2018, cyflwynodd yr Awdurdod nifer o newidiadau yn y ffordd y mae'n casglu data, mewn ymgais i gael mwy o ddata am staff presennol a gychwynnodd eu swyddi cyn i'r system hunanwasanaeth gael ei chyflwyno.

Byddwn yn parhau i roi sylw i hyn trwy'r gweithredoedd yr ydym wedi eu nodi dan amcan cydraddoldeb 2 – Byddwn yn cymryd camau i sicrhau ein bod yn gyflogwr teg ac yn lleihau'r bwlch cyflog (tudalen 19).

Mae'r wybodaeth gyflogaeth sydd ar gael i'r Cyngor ar hyn o bryd, gan gynnwys adroddiad Bwlch Cyflog Rhwng y Rhywiau 2019, yn cael ei amlinellu yn ein Hadroddiad Cydraddoldeb Blyneddol am 2018/19.

Hyrwyddo gwybodaeth a dealltwriaeth ymysg ein gweithlu

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddarparu cyfleoedd i staff ddysgu a datblygu er mwyn eu galluogi i berfformio i'w llawn botensial. Rydym hefyd yn cydnabod pwysigrwydd bod pobl ar draws y Cyngor yn gwybod am y dyletswyddau cydraddoldeb cyffredinol a phenodol. Rydym wedi mynd i'r afael â hyn trwy ein maes blaenoriaeth 'mae rhaglen hyfforddiant staff yn ei lle i sicrhau bod gan y staff iawn y sgiliau iawn i ddarparu gwelliannau cydraddoldeb' (Blaenoriaeth 8.1 – tudalen 38).

Gwybodaeth Berthnasol am Gydraddoldeb

Mae'r Cyngor yn cyhoeddi gwybodaeth berthnasol am gydraddoldeb o fewn ystod eang o gynlluniau a strategaethau corfforaethol a gwasanaeth, sydd ar gael ar ein gwefan. Mae copïau papur neu gopïau mewn fformatau eraill ar gael hefyd ar gais – defnyddiwch y manylion cysylltu ar dudalen 2 i gysylltu â ni.

Gellir gweld gwybodaeth cydraddoldeb perthnasol o dan pob amcan cydraddoldeb yn y Cynllun hwn, yn ogystal â'r data rhanbarthol ac adroddiad tystiolaeth – Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru (gweler yr adran ar ymgysylltu, ymgynghori a chasglu tystiolaeth ar y dudalen nesaf am ragor o fanylion).

Mae'n rhaid i gasglu gwybodaeth berthnasol fod yn broses barhaus. Byddwn yn parhau i wneud hyn trwy ymgysylltu lle bynnag y bydd yn bosibl er mwyn cael gwell dealltwriaeth o faint, natur a chymhlethdod yr holl grwpiau gwarchodedig yn Ynys Môn.

Rhoddir gwybodaeth allweddol am boblogaeth Ynys Môn isod.

- Yn ôl yr amcangyfrifon ar 30 Mehefin 2018, roedd poblogaeth Ynys Môn yn 69,961.
- Yn y pum mlynedd diwethaf, gwelwyd gostyngiad o 0.3% (180 o bobl) ym mhoblogaeth Ynys Môn.

Ar 30 Mehefin 2018:

- Roedd 49.2% yn wrywaidd a 50.8% yn fenywaidd.
- Roedd 25.7% dros 65, o gymharu â 20.8% ar draws Cymru.
- Roedd 17.2% yn blant 0-15 oed, o gymharu â 17.9% ar draws Cymru.

Yn ôl Cyfrifiad 2011:

- Roedd 98.2% yn wyn o gymharu â 95.6% ar draws Cymru
- Roedd 0.7% yn perthyn i grŵp ethnig cymysg/aml-ethnig, o gymharu â 1.0% ar draws Cymru
- Roedd 0.7% yn Asiaidd/Asiaidd Prydeinig, o gymharu â 2.3% ar draws Cymru
- Roedd 0.1% yn Ddu/Affricanaidd/Caribiaidd/Du Prydeinig, o gymharu â 0.6% ar draws Cymru
- Roedd 0.3% o grŵp ethnig arall, o gymharu â 0.5% ar draws Cymru
- Roedd 57.2% o bobl yn gallu siarad Cymraeg, o gymharu â 19.0% ar draws Cymru.

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegol Gwladol (Infobase Cymru).

Ymgysylltu, ymgynghori a chasglu tystiolaeth

Er mwyn datblygu'r Cynllun hwn a dewis amcanion cydraddoldeb a blaenoriaethau newydd, mae'r Cyngor wedi rhoi sylw dyledus i wybodaeth berthnasol a gasglwyd o nifer o wahanol ffynonellau, gan gynnwys:

- Digwyddiad ymgysylltu rhanbarthol a gynhaliwyd ar 28 Mai 2018 gan Rhwydwaith Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Gogledd Cymru (y Rhwydwaith*)
- Gweithdy swyddogion y Rhwydwaith a gynhaliwyd ar 7 Mehefin 2019 i adolygu'r amcanion cydraddoldeb rhanbarthol – gweler 'cydweithio' ar dudalen 13 am fwy o fanylion

*Grŵp o swyddogion cydraddoldeb yw'r Rhwydwaith, o'r chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwylans Cymru, Awdurdod y Parc Cenedlaethol, Heddlu Gogledd Cymru a Swyddfa'r Comisiynydd Heddlu a Throsedd. Mae'r grŵp wedi bod yn cydweithio ers 2010 pan ddaeth y Ddeddf Cyfraddoldeb i rym.

- Ymgysylltu lleol yn ystod cyfarfod o'r Rhwydwaith Llesiant a gynhaliwyd gan Medrwn Môn ar 25 Medi 2019
- Dadansoddiad o ddata lleol a rhanbarthol, gan gynnwys *A yw Cymru'n Decach? 2018* ac adroddiad data a thystiolaeth ranbarthol - *Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru*.

Comisiynwyd yr adroddiad *Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru* gan rwydwaith Swyddogion Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gogledd Cymru er mwyn cael dealltwriaeth fwy trylwyr o ddata cydraddoldeb ar lefel lleol. Mae'n ychwanegu at y data a'r canfyddiadau yn "A yw Cymru'n Decach?" ac yn canolbwyntio ar wybodaeth fwy manwl sydd ar gael ar lefel Gogledd Cymru ac ar lefel mwy lleol, os yw ar gael.

Fe rannwyd ein hamcanion drafft gydag aelodau Rhwydwaith Llesiant Ynys Môn, ynghyd â rhanddeiliad eraill, am sylwadau. I'r dyfodol, y gobaith yw adeiladu ar y model ymgysylltu hwn er mwyn cael gwell dealltwriaeth o anghenion lleol.

Hyrwyddo cydraddoldeb

Mae'r paragraffau a ganlyn yn rhoi rhai enghreifftiau o faterion a godwyd yn ystod ein gweithgareddau ymgysylltu lleol yn ddiweddar a'r hyn yr oeddem eisoes yn ei wneud i hyrwyddo cydraddoldeb yn y meysydd hyn:

Amlygwyd pwysigrwydd **cludiant hygyrch** i'r rhai sydd â nam corfforol neu nam ar y synhwyrâu yn ystod yr ymgysylltu rhanbarthol a lleol. Mae'r Cyngor, ei bartneriaid a grwpiau cymunedol yn cynnig gwasanaethau cludiant gyda chymorth ar draws Ynys Môn. Mae enghreifftiau'n cynnwys:

- Cludiant Cymunedol Môn – maent yn darparu cludiant ar gyfer pobl anabl na allant ddefnyddio cludiant cyhoeddus
- Y Groes Goch Brydeinig – maent yn darparu cludiant a gwasanaeth i gynorthwyo pobl na allant ddefnyddio cludiant cyhoeddus confensiynol
- Medrwn Môn – maent yn gweithredu Car Linc Môn, cynllun cludiant cymdeithasol gwirfoddol ar gyfer teithiau hanfodol
- Cynlluniau Tro Da – cynlluniau cludiant cymunedol lleol sy'n cael eu rhedeg gan wirfoddolwyr sydd yn defnyddio eu ceir eu hunain i gludo pobl nad oes ganddynt gludiant arall ar deithiau byr a chanolig

Mae 'Cyfeiriadur Cludiant Cymunedol Môn' defnyddiol ar gael ar wefan Medrwn Môn yn <https://cy.medrwnmon.org/cyfeiriadur-cludiant-cymunedol>

Cafodd yr angen i greu **cyfleoedd gwaith** i bobl sydd ag anawsterau dysgu – a phwysigrwydd canolbwyntio ar sgiliau yn hytrach nag anawsterau'r unigolyn – ei grybwyll yn ystod yr ymgysylltu lleol. Sefydlwyd grŵp prosiect mewnol yn y Cyngor i nodi cyfleoedd addas ac i geisio paru'r cyfleoedd hyn gydag unigolion sydd wedi mynegi diddordeb mewn gwaith gwirfoddol.

Mae'r Cyngor hefyd yn cymryd rhan mewn prosiect ar gyfer pobl ifanc â namau dysgu i'w paratoi ar gyfer gwaith drwy roi ystod o sgiliau trosglwyddadwy iddynt a darparu cyfleoedd profiad gwaith. Mae'r Prosiect SEARCH yn raglen genedlaethol a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr oedd y darparwr GIG cyntaf yng Nghymru i gynnal y prosiect, gyda lleoliadau yn Ysbyty Gwynedd, Bangor. Y nod cyffredinol yw sicrhau swyddi gyda thâl i'r rhai sy'n cwblhau'r prosiect ac mae nifer ohonynt wedi bod yn llwyddiannus.

Yn lleol tynnwyd ein sylw at bwysigrwydd dod â chymunedau ynghyd er mwyn mynd i'r afael ag unigrwydd ac arwahanrwydd a sicrhau bod pobl yn gwybod am yr help sydd ar gael iddynt. Mae sicrhau bod **hybiau cymunedol** ar gael ar draws yr ynys i gynorthwyo oedolion hŷn i aros yn annibynnol, lleihau arwahanrwydd, aros yn actif a gwella llesiant personol yn flaenoriaeth yng **Nghynllun y Cyngor 2017-2022**. Mae'r Cyngor yn gweithio mewn partneriaeth gyda Medrwn Môn i hwyluso Cynllunio Lle o fewn cymunedau Ynys Môn. Y nod yw galluogi cymunedau i gymryd mwy o gyfrifoldeb a pherchnogaeth o'u hardaloedd eu hunain. Mae cynnydd yn erbyn blaenoriaethau Cynllun y Cyngor wedi'i gynnwys yn ein Hadroddiadau Perfformiad Blyneddol (gweler tudalen 7).

Cafodd yr angen i **ddarparu cefnogaeth addas i ofalwyr** a sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r help sydd ar gael iddynt – ei godi ar draws themâu y rhoddwyd sylw iddynt yn ystod gweithgareddau ymgysylltu lleol a rhanbarthol mwy diweddar. Yng Nghyfrifiad 2011 dywedodd ychydig dros 8,000 (12%) o drigolion Ynys Môn eu bod yn darparu gofal yn ddi-dâl bob wythnos.

Mae Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru yn cydnabod bod angen cefnogi gofalwyr yn y rôl hanfodol hon. Mae hyn wedi arwain at sefydlu Grŵp Strategol Gofalwyr Gogledd Cymru sydd wedi datblygu Strategaeth Gofalwyr Gogledd Cymru. Mae'r strategaeth yn cydnabod pwysigrwydd gweithio mewn partneriaeth gyda gofalwyr drwy gydol eu cyswllt gyda gwasanaethau. Yn lleol, sefydlwyd is-grŵp ar gyfer Ynys Môn a Gwynedd i ddatblygu cynllun gweithredu i symud y strategaeth ymlaen.

Asesu effaith

Mae'r Cyngor yn cydnabod y gofyniad statudol i gynnal asesiadau effaith ar gydraddoldeb a bod cynnal asesiadau cadarn yn ffordd effeithiol o sicrhau bod unrhyw feysydd posib o anghydraddoldeb yn cael eu nodi ac yn cael sylw Prydlon.

Cafodd sicrhau ymagwedd gyson ar draws yr awdurdod o ran cwblhau asesiadau effaith (EIA) effeithiol ei nodi fel blaenoriaeth yn ôl yn 2011/12. Drwy gydol yr amser hwn, rydym wedi bod yn datblygu ein trefniadau'n barhaus, gyda'r nod o brif ffrydio'r broses hon i'r gwaith dydd i ddydd a wneir gan y Cyngor. Fodd bynnag, mae lle i wella o hyd o ran sicrhau cysondeb ar draws y Cyngor. Mae blaenoriaeth 8.2 ar dudalen 40 yn nodi'r hyn yr ydym yn bwriadu ei wneud i ddatblygu ein prosesau corfforaethol ymhellach.

Cydweithio

Mae swyddogion Cydraddoldeb yn y chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru, Awdurdod y Parc Cenedlaethol, Heddlu Gogledd Cymru a Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd wedi bod yn rhannu arfer dda ers nifer o flynyddoedd. Yn ystod 2011/12, datblygodd Rhwydwaith Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Gogledd Cymru set o amcanion ar y cyd a gytunwyd gan yr holl bartneriaid. Adolygwyd yr amcanion i gyd-fynd â pharatoi Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol ar gyfer 2016-20 a chynhaliwyd adolygiad pellach yn ddiweddar fel sail i'n Cynlluniau ar gyfer 2020-2024.

O ganlyniad i'r adolygiad diweddar, daeth Rhwydwaith Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Gogledd Cymru i'r casgliad bod nifer o'r rhwystrau y mae pobl â nodweddion gwarchodedig yn eu hwynebu yn rhai sy'n bodoli ers tro byd ac wedi hen sefydlu ac fe gymer gryn amser i roi sylw llawn iddynt. Felly, yn fras, mae ein hamcanion newydd yn dilyn yr un themâu ag a ddewiswyd ar gyfer 2016-2020.

Er mwyn sicrhau cysylltiad clir rhwng ein hamcanion rhanbarthol newydd a'r heriau a nodir yn adroddiad y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol, 'A yw Cymru'n Decach?' 2018, mae geiriad amcanion Rhwydwaith Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Gogledd Cymru ar gyfer 2020-2024 yn seiliedig ar y chwech thema bywyd a nodwyd yn adroddiad y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol, sef:

- Addysg
- Gwaith
- Safonau Byw
- Iechyd
- Diogelwch personol a mynediad at gyfiawnder
- Cyfranogiad

Dewiswyd amcan rhanbarthol ychwanegol i fynd i'r afael â chynnig Llywodraeth Cymru i weithredu'r ddyletswydd gymdeithasol-economaidd maes o law.

Ein hamcanion cydraddoldeb ar gyfer 2020-2024

Yn yr un modd â'n dau Gynllun cyntaf, rydym wedi dewis mabwysiadu'r amcanion rhanbarthol yn ogystal ag un amcan lleol ychwanegol i 'wella gweithdrefnau'r Cyngor i sicrhau tegwch i bawb'. Nodir isod ein hamcanion ar gyfer y pedair blynedd nesaf:

- Amcan 1: Bydd canlyniadau o ran cyrhaeddiad **addysgol** a llesiant mewn ysgolion yn gwella
- Amcan 2: Byddwn yn cymryd camau i sicrhau ein bod yn **gyflogwr teg** ac yn lleihau unrhyw **fwlch mewn cyflogau**
- Amcan 3: Byddwn yn cymryd camau i wella **safonau byw** pobl sydd a gwahanol nodweddion gwarchodedig
- Amcan 4: Byddwn yn gwella canlyniadau **iechyd, llesiant a gofal cymdeithasol**
- Amcan 5: Byddwn yn gwella **diogelwch personol a mynediad at gyfiawnder**
- Amcan 6: Byddwn yn cynyddu mynediad at **gyfranogiad** er mwyn gwella amrywiaeth ein **penderfyniadau**
- Amcan 7: Byddwn yn datblygu ein gwybodaeth a'n dealltwriaeth o'r **ddyletswydd gymdeithasol-economaidd** (pan fydd canllawiau ar gael) i nodi'r prif feysydd effaith i roi sylw iddynt o dan bob un o'n hamcanion.
- Amcan 8: Byddwn yn gwella **gweithdrefnau'r Cyngor** i sicrhau tegwch i bawb

Mae'r tudalennau a ganlyn yn esbonio pa flaenoriaethau rydym wedi'u dewis, pam y'u dewiswyd a sut yr ydym yn bwriadu gweithio tuag at eu cyflawni.

Mae'n bwysig nodi, fodd bynnag, nad yw ein hymrwymiad i gydraddoldeb wedi'i gyfyngu i'r blaenoriaethau sydd yn y Cynllun hwn. Byddwn yn manteisio ar bob cyfle i symud cydraddoldeb ymlaen trwy ein gwaith ar bob lefel yn y Cyngor er mwyn ein cynorthwyo i adeiladu cymdeithas decach i'n holl ddinasyddion.

Amcan 1: Mae canlyniadau o ran cyrhaeddiad Addysgol a llesiant mewn ysgolion yn gwella

Blaenoriaeth 1.1: Byddwn yn lleihau'r bwlch sydd rhwng y gwahanol grwpiau o ran cyrhaeddiad addysgol

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Yn ôl *A yw Cymru'n Decach? 2018*, mae bylchau cyrhaeddiad, ar lefel TGAU, yn parhau mewn perthynas â disgyblion sy'n derbyn prydau ysgol am ddim a phlant sydd ag anghenion dysgu ychwanegol.

Mae data ar gyrhaeddiad plant oedran gadael ysgol yng Ngogledd Cymru (*Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru*: adroddiad data a thystiolaeth) yn nodi:

- Yn ôl rhyw, cyflawnodd 58.5% o ferched yng Ngogledd Cymru y Trothwy Cynhwysol Lefel 2¹ o gymharu â 45.9% o fechgyn. Mae canlyniadau ar gyfer 2017/18 yn dangos mai Ynys Môn oedd â'r bwlch mwyaf rhwng y rhywiau yng Ngogledd Cymru, sef 19.2%.
- Yn ôl grŵp economaidd-gymdeithasol, cyflawnodd 57.9% o ddisgyblion Gogledd Cymru nad oeddent yn hawlio Prydau Ysgol Am Ddim (FSM) y Trothwy o gymharu â 27.8% o'r rhai a oedd yn derbyn prydau ysgol am ddim. Ar 23.8%, Ynys Môn oedd â'r bwlch isaf yng Ngogledd Cymru ond mae dael angen ei wella.

Dylid nodi y bydd mesur newydd yn cymryd lle'r Trothwy Cynhwysol Lefel 2 o'r flwyddyn nesaf ymlaen, sef Sgôr 9 wedi'i gapio.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Cynnal perfformiad disgyblion sydd â gofynion dysgu ychwanegol ar lefel TGAU fel nad oes unrhyw fwch sylweddol mewn cyrhaeddiad addysgol.	Parhaus
Lleihau'r bwlch cyrhaeddiad addysgol rhwng bechgyn a merched sy'n cyflawni Sgôr 9 wedi'i gapio ar adeg gadael ysgol, lle mae'n fwy na 10% a pharhau i fynd i'r afael â'r mater hwn ar draws pob ysgol.	Parhaus
Gweithredu cynlluniau i leihau'r gwahaniaeth ym mherfformiad disgyblion sy'n derbyn prydau ysgol am ddim a'r rhai nad ydynt.	Parhaus trwy ddefnyddio cyllid Grant Datblygu Disgyblion yn effeithiol ar lefel ysgol unigol.

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Oed (gan gynnwys plant a phobl ifanc o gefndiroedd difreintiedig), Anabledd, Rhyw.

¹ Mae Trothwy Cynhwysol Lefel 2 yn golygu 5 TGAU graddfa A* - C yn cynnwys Saesneg neu Gymraeg iaith gyntaf a Mathemateg neu gymwyster cyfatebol.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Camau wedi'u cymryd i fynd i'r afael â'r bylchau mewn cyrhaeddiad addysgol rhwng gwahanol grwpiau gwarchodedig, gan gynnwys bylchau sy'n codi oherwydd anfantais economaidd-gymdeithasol.

Gwasanaeth Arweiniol: Dysgu (gyda chefnogaeth gan y Gwasanaethau Cymdeithasol

DRAFT

Amcan 1: Mae canlyniadau o ran cyrhaeddiad Addysgol a llesiant mewn ysgolion yn gwella

Blaenoriaeth 1.2: Byddwn yn lleihau **bwlio yn seiliedig ar hunaniaeth mewn addysg**

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Yn ôl *A yw Cymru'n Decach? 2018*, mae'r rheini sydd ag anghenion arbennig neu anabledd, disgyblion lesbiaidd, hoyw, deurywiol a thrawsrywiol (LHDT) a'r rheini o leiafrif ethnig neu gefndir crefyddol mewn perygl penodol o gael eu bwlio; mae seiberfwlio hefyd ar gynnydd.

Roedd bwlio ar sail hunaniaeth yn nodwedd amlwg iawn yn ystod ymgysylltiad ar lefel ranbarthol a lleol ac mae hyn wedi bod yn wir ers ein Cynllun cyntaf yn 2012. Yn rhanbarthol, pryder a godwyd yn gyffredinol oedd nad oedd ysgolion efallai'n ymwybodol o dueddiadau diweddar ac efallai nad oes ganddynt yr adnoddau i nodi a mynd i'r afael â phroblemau. Yn lleol, dywedwyd wrthym fod bwlio ar-lein yn broblem benodol a bod bwlio hefyd yn digwydd i blant ifanc iawn, ond nid yw bob amser yn cael ei gydnabod felly.

Yn ein Cynlluniau blaenorol, dywedasom y byddem yn datblygu gweithgareddau gwrth-fwlio yn seiliedig ar ganllaw gwrth-fwlio Llywodraeth Cymru yn 2011, *Parchu Eraill*, ac adroddiad 2014 Estyn, *Gweithredu ar Fwlio*. Fodd bynnag, mae'n amlwg bod y broblem yn bell o fod wedi'i datrys. Yn ddiweddar, cafodd canllawiau Llywodraeth Cymru i herio bwlio mewn ysgolion, *Parchu Eraill*, eu diwygio ac mae'r canllawiau newydd – *Hawliau, Parch, Cydraddoldeb* – ar gael ers 6 Tachwedd 2019.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd
Cynorthwyo ysgolion i weithredu argymhellion canllawiau Llywodraeth Cymru, <i>Hawliau, Parch, Cydraddoldeb</i> .	Parhaus
Cylchredeg gwybodaeth i ysgolion yn ystod Wythnos Ymwybyddiaeth Troseddau Casineb Cymru Gyfan a gynhelir yn flynyddol.	Bob blwyddyn – mis Hydref

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Pob nodwedd.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Mae'r Cyngor wedi cael sicrwydd bod ysgolion yn gallu dangos eu bod yn cymryd camau i herio bwlio a throseddau casineb, mynd i'r afael ag ymddygiad annerbyniol a gwella llesiant.

Gwasanaeth Arweiniol: Dysgu (gyda chefnogaeth gan y Gwasanaethau Cymdeithasol)

Amcan 2: Byddwn yn cymryd camau i sicrhau ein bod yn gyflogwr teg a'n bod yn lleihau bylchau o ran cyflogau

Blaenoriaeth 2.1: Byddwn yn nodi a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau o ran **prosesau recriwtio, cadw staff, hyfforddiant a dyrchafiadau.**

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i sicrhau nad oes unrhyw ymgeisydd am swydd na gweithwyr a gyflogir yn derbyn triniaeth llai ffafriol ar sail unrhyw nodwedd a ddiogelir na'u bod dan anfantais ychwaith oherwydd amodau neu ofynion nad oes modd eu cyfiawnhau. Rydym yn cydnabod fod glynu wrth ein polisiau a'n harferion cyflogaeth yn gwneud y defnydd gorau o unigolion er budd gorau'r sefydliad a gweithwyr.

Un enghraifft yw ein polisi ynghylch yr hawl i wneud cais i weithio'n hyblyg. Cafodd hyn ei nodi fel blaenoriaeth o'r cychwyn cyntaf yn ein Cynlluniau blaenorol ac atgyfnerthwyd ei bwysigrwydd yn ystod ein sesiwn ymgysylltu leol yn ddiweddar, pan ddywedwyd wrthym fod trefniadau gweithio hyblyg yn hanfodol i chwalu'r hyn sy'n rhwystro pobl rhag cael gwaith.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Ymdrechu'n barhaus i ddatblygu strategaethau pellach i gynorthwyo staff i weithio'n hyblyg a pholisiau eraill sy'n gyfeillgar i deuluoedd.	Parhaus

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Pob nodwedd.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Mae patrymau gwaith gweithwyr, ble bynnag y mae hynny'n bosibl, yn cael eu haddasu i'w cynorthwyo i gyfuno gwaith a blaenoriaethau eraill tra'n rhoi i'r Cyngor yr hyblygrwydd i ddarparu gwasanaeth sy'n fwy integredig ac ymatebol.

Gwasanaeth Arweiniol: Trawsnewid Corfforaethol – Adnoddau Dynol.

Amcan 2: Byddwn yn cymryd camau i sicrhau ein bod yn gyflogwr teg a'n bod yn lleihau bylchau o ran cyflogau

Blaenoriaeth 2.2: Byddwn yn nodi a mynd i'r afael ag unrhyw fylchau cyflog rhwng pobl â nodweddion gwarchodedig gwahanol

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i'r egwyddor o gyfleoedd cyfartal a thriniaeth gyfartal i'r holl weithwyr. Mae ganddo bolisi clir o dalu'r un cyflog i weithwyr am yr un gwaith neu waith cyfatebol ac mae'n gwerthuso rolau swyddi a graddfeydd cyflog fel sy'n angenrheidiol er mwyn sicrhau strwythur teg.

O ran y bwlch cyflog **rhwng y rhywiau**, roedd bwlch cyflog rhyw cymedrig y Cyngor o 10.2% yn 2018 yn welliant o gymharu â 2017 (12.7%) ac roedd yn is na chyfartaledd y DU ar gyfer yr economi gyfan, sef 17.1% (SYG 2018). Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i leihau'r bwlch hwn a bydd yn parhau i adrodd yn flynyddol ar yr hyn y mae'n ei wneud i leihau'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau ac unrhyw gynnydd pellach.

Mae'r Cyngor yn ymdrechu'n gyson i gasglu gwybodaeth gywir sy'n ymwneud â **gwahanol nodweddion gwarchodedig**. Tra'n derbyn hawliau unigolion i beidio â datgelu gwybodaeth bersonol, mae angen darlun llawnach i'n helpu i nodi unrhyw anghydraddoldebau rhwng pobl â nodweddion gwahanol. Rydym eisoes wedi nodi ar dudalen 8 ein bod eisoes wedi cyflwyno newidiadau i fynd i'r afael â'r mater hwn. Byddwn yn parhau i weithio tuag at gael gwybodaeth fwy cyflawn er mwyn gwella ein dealltwriaeth o'n staff ar sail y dystiolaeth a gasglwyd.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Parhau i annog mwy o staff i ddarparu gwybodaeth bersonol fel y gall yr Awdurdod gael darlun mwy cyflawn o'r nifer o weithwyr y Cyngor fesul nodwedd a ddiogelir.	Parhaus.
Dadansoddi'r data gweithlu blwyddyn ar ôl blwyddyn a darparu adroddiadau blynyddol yn cynnwys y wybodaeth a ddadansoddwyd.	Rhaid i adroddiadau ar fylchau cyflog rhwng y rhywiau a gwybodaeth ynghylch cyflogaeth gael eu cyhoeddi erbyn 31 Mawrth bob blwyddyn (gan adrodd ar ddata fel yr oedd ar 31 Mawrth y flwyddyn flaenorol).

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Pob nodwedd.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Mae'r Cyngor fel mater o drefn yn casglu ac yn defnyddio data monitro gweithwyr o ran yr holl grwpiau gwarchodedig er mwyn nodi a lleihau bylchau rhwng cyflogau ac unrhyw anghydraddoldebau eraill.

Gwasanaeth Arweiniol: Trawsnewid Corfforaethol – Adnoddau Dynol.

DRAFT

Amcan 3: Byddwn yn gweithredu i wella safonau byw pobl â nodweddion gwarchodedig gwahanol

Blaenoriaeth 3.1: Byddwn yn gwella mynediad ffisegol at wasanaethau, trafnidiaeth, yr amgylchedd adeiledig a mannau agored

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Nodwyd gwella mynediad ffisegol fel blaenoriaeth yn ôl yn 2011/12, pan wnaethom ddatblygu ein Cynllun cyntaf. Mae pwysigrwydd **trafnidiaeth gyhoeddus hygyrch** yn benodol wedi bod yn nodwedd amlwg mewn gweithgareddau ymgysylltu o'r cychwyn cyntaf a phwysleisiwyd yr angen am welliannau eto yn ystod ein gweithgareddau ymgysylltu rhanbarthol a lleol diweddaraf. Roedd yr angen am **gyrbinau isel** hefyd wedi'i nodi fel blaenoriaeth yn y gorffennol ac fe'i codwyd eto yn ein digwyddiad ymgysylltu lleol.

Er ein bod wedi gwneud gwelliannau yn y meysydd a nodwyd uchod, mae mwy i'w wneud o hyd. Roedd 187 o gyrbinau isel a hygyrch ar gael yn Medi 2015, o'i gymharu â 169 ar adeg datblygu ein Cynllun cyntaf yn 2011/12. Fodd bynnag, ychydig iawn o newidiadau a gynlluniwyd a wnaed i arosfannau bysus ers 2015 a hynny oherwydd cyfyngiadau ariannol a phrinder grantiau.

Yn ogystal â gwneud popeth o fewn ein gallu i wneud gwelliannau pellach, mae angen i ni hefyd sicrhau bod cyn lleied o rwystrau â phosibl. Nid yw gyrwyr sy'n defnyddio'r palmant i barcio neu sy'n parcio yn ymyl mannau croesi yn sylweddoli'r effaith y gall y ffaith bod eu cerbyd yn rhwystro'r llwybr troed ei chael. Yn aml nid oes digon o le i gerddwyr fynd heibio ac fe'u gorfodir i gerdded allan i'r ffordd. Mae hyn yn rhoi pobl ddall a rhannol ddall yn enwedig mewn mwy o berygl oherwydd traffig.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Parhau, lle mae hynny'n bosibl, i wella arosfannau bysus ar yr ynys i'w gwneud yn hygyrch.	Parhaus - bydd gwaith yn cael ei wneud fel rhan o gynlluniau adnewyddu troedffyrdd a wneir gan y Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo a thrwy ddefnyddio unrhyw arian grant newydd a dderbynnir.
Parhau i ddarparu cyrbinau isel a chyfleusterau croesi cyffyrddol addas fel rhan o gynlluniau gwella troedffyrdd.	
Ymateb fel y bo'n briodol i gwynion a dderbynnir gan aelodau o'r cyhoedd trwy ddefnyddio ein pwerau o dan ddeddfwriaeth rheoli traffig i gadw palmentydd a chroesfannau yn glir rhag rhwystrau a achosir gan geir wedi'u parcio.	Mewn ymateb i unrhyw gwynion penodol a dderbynnir.

Pa nodweddion gwarchodedig y mae hyn effeithio arnynt?

Oed; Anabledd; Beichiogrwydd a Mamolaeth.

Mae cyrbinau isel ac arosfannau bysus hygyrch nid yn unig yn hanfodol i ddefnyddwyr cadeiriau olwyn a sgwteri symudedd, ond hefyd yn ddefnyddiol ar gyfer croestoriad eang o bobl, o rieni â phramiau i bobl hŷn a thwristiaid â bagiau trwm.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Mae nifer yr arosfannau bysus hygyrch, cyrbinau isel addas a chyfleusterau croesi cyffyrddol ar yr ynys yn cynyddu.

Mae cwynion a dderbynnir ynghylch cerbydau sydd wedi'u parcio ar balmentydd neu ger mannau croesi yn cael sylw ac yn cael eu datrys, lle bynnag y mae hynny'n bosibl.

Gwasanaeth Arweiniol: Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo – Traffic a Pharcio.

Amcan 3: Byddwn yn gweithredu i wella safonau byw pobl â nodweddion gwarchodedig gwahanol

Blaenoriaeth 3.2: Byddwn yn parhau i weithio tuag at sicrhau **cartrefi mwy addas a fforddiadwy** yn y llefydd iawn i gwrdd ag anghenion lleol

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Yn ôl *A yw Cymru'n Decach? 2018*, mae pobl anabl yng Nghymru yn wynebu prinder cartrefi hygyrch y mae modd eu haddasu ac oedi hir wrth wneud cartrefi presennol yn hygyrch.

Y Cyngor yw'r landlord cymdeithasol mwyaf yn Ynys Môn. Ar ddiwedd mis Ionawr 2019, roedd 4,733 uned o dai cymdeithasol yn Ynys Môn, ac o'r rheiny, roedd 3,819 yn eiddo i'r Cyngor ac yn cael eu rheoli ganddo. Dros oes y Cynllun Busnes, bwriedir i'r stoc gynyddu i dros 5,000 o unedau.

Mae Strategaeth Dai'r Cyngor yn nodi amcanion y Cyngor sy'n ymwneud â phob tŷ ar yr ynys, er mwyn sicrhau bod anghenion tai a nodwyd yn cael eu diwallu yn y ffordd orau ac er mwyn sicrhau safonau tai uchel i'r holl ddinasyddion. Mae Cynllun Busnes y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) yn ffordd bwysig o gyflawni'r amcanion cyffredinol hyn ac mae'n cynnwys addasu cartrefi i wella annibyniaeth ac ansawdd bywyd pobl.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Parhau i asesu eiddo presennol y Cyngor ac eiddo landlordiaid cymdeithasol cofrestredig er mwyn sicrhau eu bod yn hygyrch i bobl anabl.	Yn mynd rhagddo - datblygiad parhaus.
Parhau i fuddsoddi mewn mân waith addasu a gwaith addasu mawr ar gyfer eiddo cyngor - tai cymdeithasol - trwy'r Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	Yn unol â Chynllun Busnes y CRT a chyllideb flynyddol y CRT.
Parhau i fonitro lefelau perfformiad o ran y nifer o ddiwrnodau a gymerir i gwblhau Ceisiadau Grant Cyfleusterau i'r Anabl ar gyfer gwelliant parhaus.	Chwarterol

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Pob nodwedd, ond Anabledd ac Oed yn benodol. Bydd y ddyletswydd gymdeithasol-economaidd hefyd yn berthnasol yma.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Mwy o gartrefi o ansawdd uchel sy'n diwallu anghenion ein trigolion.

Gwasanaeth Arweiniol: Tai (gyda chefnogaeth gan y Gwasanaethau Cymdeithasol)

Amcan 4: Byddwn yn gwella canlyniadau o ran iechyd, llesiant a gofal cymdeithasol

Blaenoriaeth 4.1: Byddwn yn cynyddu'r nifer o bobl ym mhob sector o'r gymuned, yn enwedig pobl nad ydynt yn cael eu cynrychioli'n llawn, sy'n dewis ffyrdd iach o fyw.

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Nodwyd hyrwyddo ffyrdd iach o fyw fel blaenoriaeth o'r dechrau yn 2011/12. Trwy gydol yr amser hwn, mae cynlluniau wedi bod ar waith yn Ynys Môn i annog grwpiau penodol i ddod yn fwy actif. Amlinellwyd cyflawniadau dros yr wyth mlynedd diwethaf yn ein hadroddiadau cydraddoldeb blynyddol ond mae mwy i'w wneud o hyd. Byddwn yn parhau i annog ein cymunedau i ddod yn fwy egniol fel rhan o ystod eang o fentrau cyfredol a newydd. Amlinellir dwy enghraifft o'n mentrau cyfredol isod:

Nod y Rhaglen **Datblygu Insport**, dan arweiniad Chwaraeon Anabledd Cymru, yw hwyluso a sicrhau newid diwylliannol o ran agwedd, dull gweithredu a darparu gweithgareddau corfforol (gan gynnwys chwaraeon) a chyfleoedd ehangach i bobl anabl. Mae Ynys Môn wedi cyflawni safon arian Insport ac mae'n gweithio tuag at y safon aur. Rôl awdurdod lleol ar y lefel aur yw sicrhau ei fod yn naturiol yn meddwl am bobl anabl wrth baratoi a chynllunio, cyflawni a gweithredu, ac adolygu a mireinio. Hyd yma, nid oes yr un awdurdod yng Nghymru wedi cyflawni'r safon aur. Trwy gydol ein taith tuag at y safon aur, mae'n hanfodol bod pawb yn gweithio gyda'i gilydd - hamdden, addysg, iechyd, gwasanaethau cymdeithasol, ein cymunedau ac elusennau lleol - i gynnig darpariaeth ac agwedd sy'n cyfleu bod unrhyw beth yn bosibl i drigolion (neu ymwelwyr) anabl yn Ynys Môn. Er mwyn i ni ddatblygu gwasanaethau, bydd arolwg yn cael ei ddefnyddio i ymgynghori â'n preswylwyr ar Ynys Môn. Trwy wneud hyn, byddwn yn gallu nodi lle mae angen cefnogaeth i gynnig mwy o gyfleoedd.

Mae'r **Cynllun Cyfeirio Ymarfer Corff Cenedlaethol** (NERS) yn gynllun a ariennir gan Iechyd Cyhoeddus Cymru ac mae wedi bod yn cael ei ddatblygu ers 2007. Mae'r Cynllun yn targedu cleientiaid 16 oed a hŷn sydd â chlefyd cronig, neu sydd mewn perygl o ddatblygu clefyd o'r fath. Byddwn yn parhau i gynnig Cynllun Cyfeirio Ynys Môn a byddwn yn gweithio tuag at gyflawni targedau cenedlaethol NERS.

Yn ein Hadroddiadau Cydraddoldeb Blynyddol, byddwn yn adrodd ar gynnydd yn erbyn y mentrau uchod yn ogystal ag unrhyw ddatblygiadau newydd eraill.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Symud ymlaen i sicrhau Dyfarniad Aur Insport	Ebrill 2021
Parhau i gynnig Cynllun Cyfeirio Ynys Môn, gan weithio tuag at y targedau NERS cenedlaethol isod:	Parhaus

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
- Canran y cleientiaid NERS sy'n cwblhau'r rhaglen ymarfer corff (50% ac uwch) - Canran y cleientiaid NERS y mae eu hiechyd wedi gwella ar ôl cwblhau'r rhaglen ymarfer corff (80% ac uwch)	

Pa nodweddion gwarchodedig y mae hyn effeithio arnynt?

Oed; Anabledd.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Mwy o gyfleoedd ar gael a phobl o bob sector o'r gymuned, yn enwedig y rheiny grwpiau hynny nad ydynt yn cael eu cynrychioli'n llawn, yn dewis ffyrdd iach o fyw drwy fod yn fwy actif.

Gwasanaeth Arweiniol: Rheoleiddio a Datblygu Economaidd – Hamdden (gyda chefnogaeth gan y Gwasanaethau Cymdeithasol)

Amcan 4: Byddwn yn gwella canlyniadau o ran iechyd, llesiant a gofal cymdeithasol

Blaenoriaeth 4.2: Byddwn yn creu'r amodau i unigolion wella eu hiechyd a'u llesiant

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Rydym yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod gan bawb fynediad amserol at ofal iechyd a gwybodaeth am iechyd heb wahaniaethu a bod llesiant meddyliol yr un mor bwysig â llesiant corfforol.

Yn ôl *A yw Cymru'n Decach? 2018* (EHRC), nid yw canlyniadau iechyd ymhlith y grwpiau mwyaf agored i niwed yn ddigon da. Mae'r adroddiad yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru gynyddu cyfraddau derbyn a lleihau'r amrywiadau o ranbarth i ranbarth o ran y bobl ag anableddau dysgu sy'n manteisio ar eu hawl i gael gwiriad iechyd blynyddol. Yn lleol, dywedwyd wrthym yn ystod ymgysylltiad yn ddiweddar, mai dim ond tua 20% oedd yn derbyn archwiliadau iechyd blynyddol yn Ynys Môn. Felly mae'n bwysig bod gwaith yn cael ei wneud i godi ymwybyddiaeth o'r gwasanaeth hwn.

Yn ystod yr ymgysylltu wrth baratoi ein Cynllun blaenorol bedair blynedd yn ôl, dywedwyd wrthym y dylai pobl allu mynegi eu hunain yn yr iaith y maent fwyaf hyderus ynddi er mwyn osgoi unrhyw gamddealltwriaeth. Codwyd hyn eto yn ddiweddar yn ein digwyddiad ymgysylltu lleol, gan gyfeirio'n benodol at blant ifanc a phobl â namau gwybyddol sydd â'r Gymraeg yn iaith gyntaf iddynt. Mae'r cynnig rhagweithiol o wasanaethau iaith Gymraeg eisoes yn cael ei weithredu trwy'r Cyngor fel rhan o'i ymrwymiad i gydymffurfio â'i Safonau Iaith Gymraeg (gweler tudalen 5) mae safon benodol y mae'n rhaid ei chyrraedd pan fydd cyfarfodydd yn gysylltiedig â llesiant unigolyn. Yn ogystal, fel y nodwyd yn ein Cynllun blaenorol, mae'r Gwasanaethau Cymdeithasol hefyd yn gweithio'n unol â '*Mwy na Geiriau*' sy'n fframwaith strategol a ddatblygwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau Cymraeg mewn iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Gweithio mewn partneriaeth gyda darparwyr iechyd sylfaenol yn Ynys Môn fel rhan o gynllun peilot i godi ymwybyddiaeth o'r gwasanaeth gwiriad iechyd blynyddol ar gyfer pobl a chanddynt namau dysgu.	Yn unol â chynllun gweithredu'r cynllun peilot
Parhau i hyrwyddo'r cynnig rhagweithiol o wasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg.	Parhaus

Pa nodweddion gwarchodedig y mae hyn yn effeithio arnynt?

Oed, Anabledd.

Sut dylai llwyddiant edrych?

- Cynnydd yn nifer y bobl â namau dysgu sy'n manteisio ar y cynnig i gael gwiriad iechyd blynyddol.
- Bod yr holl unigolion sy'n cysylltu â'r Cyngor yn cael cynnig gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg.

Gwasanaeth arweiniol: Gwasanaethau Cymdeithasol.

DRAFT

Amcan 5: Byddwn yn gwella diogelwch personol a mynediad i gyfiawnder

Blaenoriaeth 5.1: Byddwn yn cynyddu nifer y troseddau casineb ac aflonyddu sy'n cael eu riportio a chymryd camau i **leihau achosion o droseddau casineb ac aflonyddu**, yn cynnwys camdriniaeth a bwlio ar-lein.

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Yn ôl *A Yw Cymru'n Decach? 2018*, mae nifer y troseddau casineb a gofnodwyd wedi cynyddu ar draws yr holl nodweddion gwarchodedig yng Nghymru. Yng ngogledd Cymru, mae nifer y troseddau a gofnodwyd fel troseddau casineb wedi cynyddu dros y blynyddoedd diweddar; yn enwedig rhwng 2016/17 (465 trosedd) a 2017/18 (681 trosedd) – cynnydd o 46% (dogfen ymchwil NWPSSEN). Nododd cyfranogwyr yn ein digwyddiad ymgysylltu rhanbarthol gynnydd diweddar yn nifer troseddau casineb a riportwyd hefyd. Roeddent yn priodoli hyn i fwy o ymwybyddiaeth a gwell gweithdrefnau riportio.

Cafodd y maes hwn ei adnabod fel blaenoriaeth yn ein Cynllun cyntaf ac mae'r Cyngor eisoes yn gweithio â phartneriaid ledled gogledd Cymru er mwyn tynnu sylw at faterion trosedd casineb ac annog pobl i hysbysu Heddlu Gogledd Cymru neu Cymorth i Ddioddefwyr am unrhyw achosion. Yn ogystal, mae gweithgor aml-asantiaeth wedi'i sefydlu er mwyn mynd i'r afael â throseddau casineb ar lefel leol. Mae'r grŵp yn cynnwys cynrychiolwyr o Heddlu Gogledd Cymru a Cymorth i Ddioddefwyr, Cydlynnydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol Gogledd Orllewin Cymru a Swyddogion o'r Gwasanaeth Tai. Ar lefel rhanbarthol, mae Grŵp Tactegol Troseddau Casineb Gogledd Cymru yn sgrïwtineiddio'n chwarterol.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Parhau i weithio â phartneriaid ledled gogledd Cymru er mwyn dwyn sylw at y broblem o droseddau casineb ac annog pobl i hysbysu Heddlu Gogledd Cymru neu Cymorth i Ddioddefwyr yn ystod yr Wythnos Ymwybyddiaeth Troseddau Casineb Cymru Gyfan a gynhelir yn flynyddol.	Blynyddol – Mis Hydref.
Y Gweithgor Troseddau Casineb aml-asantiaeth i ddatblygu a gweithredu cynllun gweithredu troseddau casineb er mwyn gwella dulliau riportio a chefnogi unigolion sy'n ddioddefwyr troseddau casineb.	Yn unol â'r amserlenni a nodir yn y cynllun gweithredu ar gyfer atal troseddau casineb.

Pa nodweddion gwarchodedig y mae hyn yn effeithio arnynt? Pob nodwedd.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Mwy o bobl yn ymwybodol o'r ffaith bod cymorth ar gael i ddioddefwyr ynghyd â sut i riportio troseddau casineb.

Gwasanaethau Arweiniol:

Busnes y Cyngor – Gwasanaethau Democrataidd (fel aelod o NWPSSEN lle ceir cefnogaeth gan Heddlu Gogledd Cymru a Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu.

Tai (gyda chefnogaeth gan Heddlu Gogledd Cymru, Cymorth i Ddioddefwyr a Chydlynnydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol Gogledd Orllewin Cymru).

Caiff dioddefwyr eu hannog i roi gwybod am unrhyw droseddau drwy ffonio Heddlu Gogledd Cymru ar 101 (neu 999 mewn argyfwng). Fel dewis arall, gellir cysylltu â Cymorth i Ddioddefwyr drwy ffonio 0300 30 31 982 (mae'r rhif yn un am ddim ac ar gael bob amser) neu ar-lein yn <https://www.reporthate.victimsupport.org.uk/cy/cartref/>

Amcan 5: Byddwn yn gwella diogelwch personol a mynediad i gyfiawnder

Blaenoriaeth 5.2: Byddwn yn sicrhau bod gan Aelodau a Swyddogion y Cyngor y gallu i gyflawni eu **dyletswyddau diogelu** yn effeithiol, drwy hyfforddiant diogelu ar lefel sy'n gymesur â'u rolau a'u cyfrifoldebau.

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Codwyd pryderon yn ystod ymgysylltiad lleol mewn perthynas ag ecploetiaeth plant a phobl fregus drwy *Linellau Sirol (County Lines), **Cogio (Cuckooing) a ***chaethwasiaeth fodern. Mae cefnogi plant, oedolion mewn perygl a theuluoedd er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl yn flaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor 2017-2022. Fel Cyngor, credwn yn gryf fod gan bob plentyn ac oedolyn yr hawl i fod yn ddiogel rhag niwed. Er mai Gwasanaethau Cymdeithasol yw'r prif wasanaeth o ran delio â honiadau neu bryderon y gallai plant neu oedolion fod yn dioddef niwed sylweddol, mae cyfrifoldeb ar bawb i ddiogelu lles plant, pobl ifanc ac oedolion, beth bynnag yw rôl yr unigolyn.

Mae **Polisi Diogelu Corfforaethol** y Cyngor yn darparu fframwaith ar gyfer pob gwasanaeth, gan osod cyfrifoldebau mewn perthynas â diogelu ynghyd â dulliau a fydd yn rhoi sicrwydd i'r Cyngor ei fod yn cyflawni ei ddyletswyddau. Mae'r polisi hwn wedi'i gynnwys yn y gyfres graidd o naw polisi allweddol o fewn system rheoli polisïau electronig y Cyngor (y Porth Polisi) yn mae'n rhaid i bob aelod o staff sydd â chyfrif e-bost o fewn y Cyngor eu derbyn. Mae'r polisi hwn wedi bod ar gael i staff i'w dderbyn ers Rhagfyr 2018. (Mae'n bwysig nodi, oherwydd dibyniaeth y Porth Polisi ar Gyfeiriadur Actif y Cyngor, nid oes modd i staff gymryd rhan os nad oes ganddynt fynediad i gyfrifiadur fel rhan o'u gwaith. Rydym ar hyn o bryd yn edrych ar drefniadau gwahanol i'r aelodau o staff hyn allu derbyn y gyfres graidd o bolisïau).

Mae cyfrifoldeb ar gyfer monitro effeithlonrwydd trefniadau diogelu ar draws y Cyngor yn gorwedd gyda'r **Bwrdd Diogelu Corfforaethol**. Mae'r Bwrdd wedi datblygu Cynllun Gweithredu Diogelu sy'n rhoi amlinelliad clir o'r camau sydd i'w cymryd gan y Cyngor, a'r rhai sy'n gweithredu ar ei ran, er mwyn sicrhau gweithrediad llawn y Polisi Diogelu. Mae hyn hefyd yn cynnwys cynlluniau'r Cyngor mewn perthynas â'i gyfrifoldebau o ran Caethwasiaeth Fodern, Prevent a Thrais yn erbyn Merched, Camdriniaeth Rywiol a Thrais Domestig.

Sut rydym ni'n ydym yn bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Defnyddio'r Porth Polisi er mwyn sicrhau bod yr holl staff presennol a staff newydd (y mae ganddynt gyfrifon e-bost) wedi darllen, deall a derbyn y Polisi Diogelu Corfforaethol.	Parhaus
Sicrhau bod Staff ac Aelodau yn derbyn gwybodaeth a hyfforddiant am agweddau perthnasol o'r Polisi Diogelu Corfforaethol, yn unol â chyfarwyddyd y Bwrdd Diogelu Corfforaethol.	Parhaus

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Yr holl grwpiau bregus.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Holl aelodau o staff ac Aelodau yn glir am y disgwyliadau a osodir arnynt o ran ymateb mewn modd priodol i bryderon sy'n cael eu riportio; gweithdrefnau effeithiol ar gyfer cofnodi ac ymateb i achosion ac unrhyw honiadau neu amheuon o niwed neu gam-drin.

Gwasanaeth Arweiniol: Gwasanaethau Cymdeithasol – Diogelu (gyda chefnogaeth gan Busnes y Cyngor – Gwasanaethau Democrataidd gyda'r Porth Polisi)

*'Llinellau Sirol' yw'r term a ddefnyddir i ddisgrifio gangiau a rhwydweithiau o droseddwr sydd ynghlwm ag allforio cyffuriau anghyfreithlon i un neu fwy o ardaloedd o fewn y DU. Maent yn defnyddio llinellau ffôn symudol ymroddedig neu ffurf arall o "linell werthu". Maent yn debygol o ddefnyddio plant ac oedolion bregus i symud a storio'r cyffuriau a'r arian. Yn aml, ddefnyddir gorfodaeth, bygythiadau, trais (gan gynnwys trais rhywiol) ac arfau.

***'Cogio' (cuckooing) yw'r arfer lle mae gwerthwyr cyffuriau yn meddiannu eiddo unigolyn bregus a'i ddefnyddio fel lle i redeg eu busnes. Mae dioddefwyr yn aml ag ofn mynd at yr Heddlu ac yn poeni y byddant ynghlwm â'r drosedd

***Caethwasiaeth Fodern – mae'r term yma'n cwmpasu ystod eang o wahanol fathau o ecsbloetiaeth, ac mae nifer o'r rhain yn aml yn digwydd gyda'i gilydd. Mae rhywun mewn caethwasiaeth os yw:

- Yn cael ei orfodi i weithio – trwy fygythiadau meddyliol neu gorfforol
- Yn berchen i neu'n cael ei reoli gan 'gyflogwr', fel arfer trwy gamdriniaeth feddyliol neu gorfforol neu'r bygythiad o gamdriniaeth
- Yn cael i drin fel pe na bai'n fod dynol, yn cael ei drin fel nwydd neu'n cael ei brynu neu ei werthu fel 'eiddo'
- Wedi'i gyfyngu'n gorfforol neu bod rhywun yn gosod cyfyngiadau ar ei ryddid i symud.

Amcan 5: Byddwn yn gwella diogelwch personol a mynediad i gyfiawnder

Blaenoriaeth 5.3: Byddwn yn cynyddu ymwybyddiaeth am **dwyl** mewn cymunedau sy'n agored i niwed

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Cafodd hyn ei adnabod fel blaenoriaeth bedair blynedd yn ôl pan roedd sgamiau, twyll a throseddau hunaniaeth ymysg y materion a godwyd yn ystod ymgysylltiad rhanbarthol. Mae wedi'i amlygu eto yn ystod ein digwyddiad ymgysylltu rhanbarthol mwyaf diweddar, lle cododd cyfranogwyr bryderon am dwyll ymysg pobl hŷn ynghyd â thwyll dros y ffôn a throseddau seiber, sy'n gallu digwydd i unrhyw grŵp oedran.

Yn ystod y blynyddoedd diweddar, gweithiodd adran Safonau Masnach Ynys Môn â nifer o bartneriaid gan gynnwys CAB Ynys Môn, Heddlu Gogledd Cymru a Thîm Atal Sgamiau'r Safonau Masnach Cenedlaethol. Yn benodol, mae Safonau Masnach wedi gweithio â Phobl yn Gyntaf Ynys Môn er mwyn datblygu fersiynau hawdd eu darllen o ganllawiau troseddau stepen drws a sgamiau ar gyfer unigolion ag anawsterau dysgu neu lefelau isel o lythrennedd er mwyn eu cefnogi i allu byw'n annibynnol.

Rydym wedi nodi manylion yn ein Hadroddiadau Cydraddoldeb Blynyddol ers 2016 am yr hyn y byddwn yn ei wneud er mwyn codi ymwybyddiaeth ac i ddarparu addysg mewn cymunedau. Byddwn yn parhau i wneud hynny dros y pedair blynedd nesaf.

Sut yr ydym yn bwriadu gwneud hyn?	Erbyn Pryd?
Parhau i weithio â phartneriaid er mwyn codi ymwybyddiaeth a darparu addysg i gymunedau lleol ar sut i ddelio â galwyr digroeso, troseddau stepen drws, twyll wyneb yn wyneb ac anghydfodau cyffredinol cwsmeriaid.	Parhaus

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt?

Yr holl nodweddion ond Oed (pobl hŷn) ac Anabledd yn benodol.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Mwy o bobl yn ymwybodol o'r mathau mwyaf cyffredin o dwyll a sut i ddelio â nhw.

Gwasanaeth Arweiniol: Rheoleiddio a Datblygu Economaidd – Safonau Masnach.

Amcan 6: Cynyddu mynediad i gyfranogiad er mwyn gwella amrywiaeth o ran gwneud penderfyniadau

Blaenoriaeth 6.1: Mae cyrff gwneud penderfyniadau yn dod yn **fwy cynrychiadol** o'r cymunedau y maent yn eu gwasanaethu

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Mae merched yn parhau i gael eu tangynrychioli ymysg ymgeiswyr etholiadol lleol yng Nghymru ac mewn apwyntiadau lleol (*A Yw Cymru'n Decach?* 2018). Bu arolwg o ymgeiswyr etholiad llywodraeth leol yng Nghymru ar gyfer etholiadau Mai 2017 ddarganfod bod 34% yn ferched. Yn dilyn yr etholiad, roedd 26% o **gynghorwyr** yn ferched, gydag amrywiadau sylweddol ar draws y 22 awdurdod lleol (*A Yw Cymru'n Decach?* 2018). Roedd y ganran ar draws y chwe awdurdod lleol yng ngogledd Cymru yn 22.9%, gydag Ynys Môn ar 10%, â'r canran isaf un (*Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru*: adroddiad data a thystiolaeth).

Dim ond rhan o fater ehangach sy'n ymwneud ag amrywiaeth yw tangynrychiolaeth merched mewn llywodraeth leol. Mae pobl ifanc yn benodol wedi eu tangynrychioli ar y Cyngor hwn.

Yn ôl adroddiad gan Bwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau Llywodraeth Cymru, 'Amrywiaeth mewn Llywodraeth Leol (Ebrill 2019), mae argaeledd gwybodaeth am rôl y cynghorwyr yn amlwg yn faes sydd angen ei wella. Mae'r adroddiad yn gwneud 22 o argymhellion i Lywodraeth Cymru, yn cynnwys argymhelliad bod "*Llywodraeth Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn dechrau gweithio ar ymgyrch gadarnhaol er mwyn gwella amrywiaeth ymysg ymgeiswyr sy'n sefyll yn yr etholiadau llywodraeth leol erbyn haf 2019.*"

Mae pedwar o bwyllgorau'r Cyngor hefyd yn cynnwys **aelodau cyfetholedig**. Mae'r cynrychiolwyr hyn yn cael eu recriwtio am gyfnodau penodol er mwyn cynrychioli maes penodol o ddiddordeb neu fater penodol i'w ystyried. Nid aelodau etholedig mohonynt ond byddant yn cael eu penodi oherwydd eu lefel o wybodaeth o phrofiad. Ar hyn o bryd, mae'r proffil rhyw yn gytbwys, gyda 45% (5) o'r un ar ddeg o aelodau cyfetholedig yn ferched.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Cymryd yr holl gamau angenrheidiol yn lleol er mwyn cefnogi'r ymgyrch genedlaethol i ehangu cyfranogiad yn etholiadau lleol 2022.	Mai 2022
Gwneud defnydd o weithredu cadarnhaol fel rhan o'r broses o recriwtio aelodau cyfetholedig.	Fel y bydd swyddi gwag yn codi.

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Yr holl nodweddion ond Oed (pobl ifanc) a Rhyw (merched) yn benodol.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Cynnydd mewn amrywiaeth ymysg unigolion sy'n sefyll yn etholiadau llywodraeth leol 2022 ac unigolion sy'n ymgeisio i fod yn aelodau cyfetholedig fel rhan o brosesau recriwtio yn y dyfodol.

Gwasanaeth Arweiniol: Busnes y Cyngor

DRAFT

Amcan 6: Cynyddu mynediad i gyfranogiad er mwyn gwella amrywiaeth o ran gwneud penderfyniadau

Blaenoriaeth 6.2: Mae ymgynghori ac ymgysylltu yn cael ei wella drwy gryfhau cysylltiadau rhwng y sector cyhoeddus a grwpiau lleol a chenedlaethol sy'n cynrychioli pobl o'r holl grwpiau gwarchodedig

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Mae'r Cyngor yn cydnabod fod yna le i wella bob amser o ran ehangu'r cohort o ddinasyddion sy'n mynd ati'n egniol i ymgysylltu, yn enwedig o ran grwpiau anodd eu cyrraedd. O ganlyniad, achubwyd ar y cyfle i greu proses safonol a syml ar gyfer ymgysylltu ar draws y sector cyhoeddus a'r trydydd sector.

Defnyddir y **model ymgysylltu cymunedol** er mwyn gwella'r ymagwedd gorfforaethol tuag at ymgysylltiad cymunedol. Mae'r model hwn yn hanfodol er mwyn adnabod y cymunedau a'r grwpiau hynny a fydd â diddordeb cymryd drosodd y cyfrifoldebau am ddarparu ar gyfer gwahanol fathau o anghenion yn eu cymunedau. Ers ei ddechrau, mae'r model wedi ei deilwra ar gyfer ei ddefnyddio mewn gwahanol waith ymgysylltu ac ymgynghori. Mae'r model wedi ei gadarnhau gan y **Bwrdd Ymgysylltu ac Ymgynghori ar y Cyd** a arweinir gan aelod o'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth ac a fynychir gan gynrychiolwyr o'r trydydd sector. Mae'r Bwrdd ar y Cyd yn darparu agwedd gytbwys ar draws y Cyngor tuag at ymgysylltiad a chyfranogiad rhanddeiliaid sy'n lleihau dyblygu, yn sicrhau agwedd ar y cyd tuag at ymgysylltu ac sy'n gwella gwybodaeth yn seiliedig ar ardal i ni fel Cyngor.

Un maes ar gyfer gwella a nodwyd yn ddiweddar gan y Bwrdd yw datblygu rhestr wirio fel y gall rheolwyr adnabod y wybodaeth a'r camau angenrheidiol er mwyn gallu cefnogi ymgysylltiad ac ymgynghoriad effeithiol yn lleol. Mae'r rhestr wirio hon yn ychwanegol at yr Egwyddorion Cenedlaethol Ymgysylltu Cyhoeddus (a fabwysiadwyd ar 5 Medi 2011 fel rhan o Strategaeth Ymgysylltu Cymunedol y Cyngor) a'i nod yw sicrhau cysondeb a darparu sicrwydd bod y Cyngor yn bodloni ei rwymedigaethau cyfreithiol.

Ar lefel ranbarthol, byddwn yn parhau i weithio ar ymgysylltiad fel rhan o NWPSSEN (gweler tudalen 13) er mwyn rhannu arfer dda a gwneud y mwyaf o'r adnoddau sydd ar gael i ni.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Gweithio mewn partneriaeth â'r trydydd sector er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd ymgysylltu ac ymgynghori perthnasol ymysg cynrychiolwyr o'r holl nodweddion gwarchodedig.	Parhaus
Y Bwrdd Ymgysylltu ac Ymgynghori ar y Cyd i fabwysiadu Rhestr Wirio Ymgysylltu ac Ymgynghori a sicrhau eu bod yn cael eu defnyddio'n effeithiol gan wasanaethau.	Parhaus

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Parhau i weithio ar ymgysylltu gyda'n partneriaid rhanbarthol (fel aelodau o NWPSen) drwy wneud y mwyaf o'r adnoddau sydd ar gael i ni.	Parhaus

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Bob un

Sut dylai llwyddiant edrych?

Ymgynghori ac ymgysylltu yn cael ei gyflawni i safon uchel yn gyson ar draws y Cyngor.

Cynnydd yn nifer y sylwadau a dderbyniwyd gan grwpiau anodd eu cyrraedd mewn ymateb i ymgysylltu ac ymgynghori.

Gwasanaethau Arweiniol:

Trawsnewid Corfforaethol
Busnes y Cyngor – Gwasanaethau Democrataidd (fel rhan o NWPSen)

Amcan 7: Byddwn yn datblygu ein gwybodaeth a'n dealltwriaeth o'r ddyletswydd gymdeithasol economaidd (pan fydd arweiniad ar gael) er mwyn adnabod y meysydd allweddol o effaith sydd angen mynd i'r afael â nhw o dan bob amcan

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel amcan?

Yn ei adroddiad 'A Yw Cymru'n Decach? 2018' mae EHRC yn argymhell y dylid "sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn cydweithio er mwyn lleihau'r anghydraddoldebau cysylltiedig ag anfantais cymdeithasol-economaidd, dylai'r ddyletswydd cymdeithasol-economaidd yn y Ddeddf Cydraddoldebau gael ei weithredu yng Nghymru gan Lywodraeth Cymru fel mater o flaenoriaeth."

Yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi cadarnhau y bydd y ddyletswydd cymdeithasol-economaidd yn dod i rym er mwyn gorfodi cyrff cyhoeddus i ystyried effaith eu penderfyniadau strategol ar y bobl a'r grwpiau tlotaf. Bydd arweiniad pellach yn cael ei roi yn y man ond ar adeg ysgrifennu'r Cynllun hwn, rhagwelir y bydd y ddyletswydd yn dechrau ar 1 Ebrill 2020.

Rydym eisoes wedi dechrau mynd i'r afael â'r ddyletswydd newydd yn y Cynllun hwn drwy gynnwys blaenoriaethau sydd â'r nod o leihau'r anghydraddoldebau sy'n gysylltiedig ag anfantais cymdeithasol-economaidd – adolygu ein proses gorfforaethol ar gyfer ymgymryd ag asesiadau effaith (Blaenoriaeth 8.2) a mynd i'r afael â bylchau mewn cyrhaeddiad addysgol (Blaenoriaeth 1.2).

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Datblygu ein gwybodaeth a'n dealltwriaeth o'r ddyletswydd cymdeithasol economaidd a sicrhau bod y ddyletswydd yn dod yn rhan annatod o'n busnes o ddydd i ddydd.	Unwaith y bydd arweiniad pellach ar gael.
Adolygu canllawiau a thempledi corfforaethol er mwyn sicrhau bod ystyriaeth ddigonol yn cael ei rhoi i'r angen i leihau anfantais cymdeithasol-economaidd – gweler hefyd Blaenoriaeth 8.2.	Parhaus
Defnyddio ein Adroddiadau Cydraddoldeb Blyneddol er mwyn adrodd ar ddatblygiadau a dangos sut yr ydym yn cydymffurfio â'r ddyletswydd cymdeithasol-economaidd.	31 Mawrth bob blwyddyn.

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Yr holl nodweddion, yng nghyd-destun y ddyletswydd gymdeithasol-economaidd.

Sut ddylai llwyddiant edrych?

Mae anghydraddoldebau cysylltiedig ag anfantais cymdeithasol economaidd yn cael eu nodi ac yn cael ystyriaeth ddigonol yng nghynlluniau, polisiau a gweithdrefnau'r Cyngor.

Gwasanaeth Arweiniol: Busnes y Cyngor – Gwasanaethau Democrataidd

Amcan 8: Byddwn yn gwella gweithdrefnau'r Cyngor er mwyn sicrhau tegwch i bawb

Blaenoriaeth 8.1: Mae rhaglen hyfforddiant staff wedi cael ei sefydlu er mwyn sicrhau bod gan y staff cywir y sgiliau cywir er mwyn darparu gwelliannau o ran amrywiaeth

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Mae hon wedi bod yn flaenoriaeth o'r dechrau, i ddangos ymrwymiad y Cyngor tuag at sicrhau bod y rhai hynny sy'n cael eu cyflogi gan y Cyngor ac yn gweithio iddo yn fedrus, wedi'u hyfforddi a'u hysgogi i allu cwrdd ag anghenion heriol ac amrywiol y gymuned.

Cydnabyddir ei bod hi'n bwysig fod pobl ar draws y Cyngor yn ymwybodol o'r dyletswyddau cydraddoldeb cyffredinol a phenodol er mwyn sicrhau bod hyn yn cael ystyriaeth lawn yn y gwaith maent yn ei wneud. Yn ogystal â chodi ymwybyddiaeth yn ystod sesiynau cynefino corfforaethol, bellach mae gan y Cyngor system reoli polisi electronig – y Porth Polisi – sy'n gosod disgwyliadau ar staff sydd â chyfrifon e-bost y Cyngor i dderbyn polisiau corfforaethol allweddol. Mae Polisi Cydraddoldeb ac Amrywiaeth y Cyngor wedi'i gynnwys yn y gyfres graidd o naw polisi corfforaethol y mae'n rhaid eu derbyn ac mae'r polisi wedi bod ar gael i'w dderbyn ers Gorffennaf 2019. (Mae'n bwysig nodi, oherwydd dibyniaeth y Porth Polisi ar Gyfeiriadur Actif y Cyngor, nid oes modd i staff gymryd rhan os nad oes ganddynt fynediad i gyfrifiadur fel rhan o'u gwaith. Rydym ar hyn o bryd yn edrych ar drefniadau gwahanol i'r aelodau o staff hyn allu derbyn y gyfres graidd o bolisiau).

Yn ogystal, petai'n dod i'r amlwg bod unrhyw feysydd sydd angen sylw fel rhan o'n trefniadau gofal cwsmer, byddwn yn ymateb yn y modd priodol i'r materion sy'n cael eu hadnabod.

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn pryd?
Parhau i godi ymwybyddiaeth am gydraddoldeb ac amrywiaeth ymysg staff y Cyngor yn ystod sesiynau cynefino corfforaethol a drwy hysbysu staff sydd â chyfrifon e-bost y Cyngor bod angen iddynt ddarllen, deall a derbyn y Polisi Cydraddoldeb ac Amrywiaeth.	Parhaus
Parhau i hyrwyddo hyfforddiant cydraddoldeb ac amrywiaeth ar gyfer yr holl staff ac ymateb yn y modd priodol lle mae anghenion penodol wedi eu hadnabod.	Parhaus (fel rhan o'r Rhaglen Hyfforddiant Corfforaethol ac mewn ymateb i unrhyw anghenion sy'n cael eu hadnabod).

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Yr holl nodweddion

Sut ddylai llwyddiant edrych?

Lefel uchel o ymwybyddiaeth a gwell dealltwriaeth o ddyletswyddau cydraddoldeb ac amrywiaeth ar draws y Cyngor.

Gwasanaeth Arweiniol: Trawsnewid Corfforaethol – Adnoddau Dynol (gyda chefnogaeth Busnes y Cyngor – Gwasanaethau Democrataidd gyda'r Porth Polisi)

DRAFT

Amcan 8: Byddwn yn gwella gweithdrefnau'r Cyngor er mwyn sicrhau tegwch i bawb

Blaenoriaeth 8.2: Mae proses gorfforaethol effeithiol wedi'i sefydlu er mwyn sicrhau bod **effaith yn cael ei asesu'n** barhaus ar draws y gwasanaethau

Pam rydym ni wedi dewis hyn fel blaenoriaeth?

Cafodd sicrhau agwedd gyson ar draws yr awdurdod o ran cwblhau asesiadau effaith effeithiol ei adnabod fel blaenoriaeth yn ôl yn 2011/12. Drwy gydol yr amser hwn, rydym wedi bod yn datblygu ein trefniadau yn barhaus, gyda'r nod o brif ffrydio'r broses hon yn y gwaith o ddydd i ddydd a gyflawnir o fewn y Cyngor. Fodd bynnag, mae lle i wella o hyd o ran sicrhau cysondeb ar draws y Cyngor. Mae hefyd angen i ni sicrhau bod yna aliniad cliriach rhwng ein trefniadau corfforaethol a:

Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol – sy'n dweud bod angen i gyrff cyhoeddus weithio mewn ffordd sy'n gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru drwy fodloni anghenion y presennol tra'n gwarchod anghenion y dyfodol.

Y **dyletswydd gymdeithasol-economaidd** yn y Ddeddf Cydraddoldeb – a fydd yn dod i rym yng Nghymru er mwyn lleihau anghydraddoldebau cysylltiedig ag anfanteision cymdeithasol-economaidd (gweler Amcan 7).

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn Pryd?
Parhau i ddarparu cyfleoedd o ran cefnogi a datblygu aelodau a swyddogion er mwyn sicrhau bod ganddynt wybodaeth ddigonol am eu dyletswyddau tuag at bobl â nodweddion gwarchodedig.	Yn unol â'r Cynllun Datblygu a'r Cynllun Hyfforddiant, y Rhaglen Datblygu Aelodau Sgriwtini a'r Rhaglen Hyfforddi Staff Corfforaethol
Adolygu'r templedi canlynol er mwyn cryfhau'r cyswllt â'r Ddeddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol a'r ddyletswydd gymdeithasol-economaidd: - Templedi adroddiadau Sgriwtini - Templed ac arweiniad EIA corfforaethol -	Haf 2020
Cefnogi penderfyniadau a wneir yng nghyd-destun Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol: - Adolygu'r Strategaeth Gwestiynu ar gyfer aelodau sgriwtini	Hydref 2020

Sut rydym ni'n bwriadu gwneud hyn?	Erbyn Pryd?
- Datblygu cyfres stoc o gwestiynau ar gyfer aelodau sgrwtini, yn seiliedig ar Fframwaith Cenedlaethau'r Dyfodol ar gyfer Sgrwtini a gynhyrchwyd gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru (Ionawr 2019)	Rhagfyr 2020

Pa nodweddion gwarchodedig mae hyn yn effeithio arnynt? Yr holl nodweddion.

Sut dylai llwyddiant edrych?

Asesiadau effaith yn cael eu cynnal i safon uchel yn rheolaidd a byddant wedi dod yn rhan annatod o fusnes o ddydd i ddydd.

Gwasanaeth Arweiniol: Busnes y Cyngor – Gwasanaethau Democrataidd

DRAFT

Monitro cynnydd

Er mwyn rhoi gwybod i chi am gynnydd wrth gyflawni ein hamcanion cydraddoldeb, byddwn yn cynhyrchu adroddiadau cydraddoldeb blynyddol. Yn ogystal, bydd cynnydd yn erbyn cyflawni blaenoriaethau Cynllun y Cyngor yn cael ei gynnwys yn ein Hadroddiadau Perfformiad Blynyddol.

Mawrth 2020

DRAFT

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gydraddoldeb

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1.0	11-12-19	Drafft cyntaf.

Cam 1: Y Cefndir	
1 - Beth sy'n cael ei asesu?	Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024
2 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sy'n bodoli eisoes?	Fe roddodd Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 ddyletswydd benodol i bob awdurdod cyhoeddus ddatblygu amcanion cydraddoldeb a chynhyrchu Cynllun Cydraddoldeb Strategol erbyn 2 Ebrill 2012. Rhaid adolygu'r Cynllun a'i amcanion o leiaf pob pedair blynedd. Mae'r Cynllun cyfredol, ar gyfer 2016-2020, yn dod i ben ar 31 Mawrth 2020, pryd y bydd rhaid cyhoeddi Cynllun newydd.
3 - Beth yw nodau a phwrpas y cynnig yma?	Pwrpas y Cynllun yw gosod allan y camau y mae'r Cyngor yn eu cymryd i gyflawni ei ddyletswyddau penodol o ran cydraddoldeb. Mae swyddogion Cydraddoldeb ym mhob un o'r chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaeth Ambiwlans Cymru, Awdurdod y Parc Cenedlaethol a Heddlu Gogledd Cymru wedi rhannu arferion da ers blyneddau lawer. Yn ystod 2011/12, datblygodd Rhwydwaith Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Gogledd Cymru gyfres o gyd-amcanion a gytunwyd gan bob partner ac fe adolygwyd yr amcanion hyn i gyd-fynd â pharatoi Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol diwygiedig ar gyfer 2016-20. Cynhaliwyd adolygiad arall yn ddiweddar er mwyn llywio ein Cynlluniau ar gyfer 2020-2024. Er mwyn sicrhau bod ein amcanion newydd yn anelu at roi sylw i'r

Cam 1: Y Cefndir	
	heriadau a osodir allan yn adroddiad y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 'A yw Cymru'n Decach? 2018', mae amcanion rhanbarthol y rhwydwaith yn seiliedig ar y chwe thema bywyd a nodir yn adroddiad y Comisiwn, sef: 1 - Mae canlyniadau o ran cyrhaeddiad addysgol a llesiant mewn ysgolion yn gwella 2 - Byddwn yn cymryd camau i sicrhau ein bod yn gyflogwr teg a'n bod yn lleihau bylchau o ran cyflogau 3 - Byddwn yn gweithredu i wella safonau byw pobl â nodweddion gwarchodedig gwahanol 4 - Byddwn yn gwella canlyniadau o ran iechyd, llesiant a gofal cymdeithasol 5 - Byddwn yn gwella diogelwch personol a mynediad i gyfiawnder 6 - Byddwn yn cynyddu mynediad i gyfranogiad er mwyn gwella amrywiaeth o ran gwneud penderfyniadau Yn ychwanegol, er mwyn rhoi sylw i fwriad Llywodraeth Cymru i roi'r ddyletswydd gymdeithasol economaidd ar waith, fe gytunwyd hefyd yr amcan rhanbarthol canlynol: 7 - Byddwn yn datblygu ein gwybodaeth a'n dealltwriaeth o'r ddyletswydd gymdeithasol economaidd (pan fydd arweiniad ar gael) er mwyn adnabod y meysydd allweddol o effaith sydd angen mynd i'r afael â nhw o dan bob amcan. Er cysondeb ac yn yr un modd â'r ddau gynllun blaenorol, rydym wedi dewis mabwysiadu'r amcanion rhanbarthol, ynghyd ag un amcan lleol ychwanegol: 8 - Byddwn yn gwella gweithdrefnau'r Cyngor er mwyn sicrhau tegwch i bawb. Mae blaenoriaethau drafft wedi'u hadnabod o dan pob un o'r amcanion uchod a ddylai, ochr yn ochr a gweithrediadau gwella eraill sydd wedi'u hamlygu mewn cynlluniau corfforaethol a gwasanaethau, ein helpu i adeiladu cymdeithas decach i bob un o ddinasyddion Ynys Môn.
4 - Pwy sydd yn gyfrifol am y cynnig sy'n cael ei asesu?	Y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol sy'n arwain yn gorfforaethol ar gydraddoldeb ac amrywiaeth.

Cam 1: Y Cefndir	
5 - Pwy yw'r swyddog arweiniol ar gyfer cynnal yr asesiad yma?	Carol Wyn Owen, Rheolwr Polisi a Strategaeth.
6 - Pwy arall sy'n cymryd rhan yn yr asesiad yma?	Rhian Wyn Jones, Swyddog Polisi. Tony Wyn Jones, Cydlynnydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol. Daron Owens, Swyddog Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol.
7 - Oes yna gyswllt rhwng y cynnig yma a meysydd gwaith eraill? Er enghraifft, oes una unrhyw gynigion neu bolisiau eraill y dylid eu cymryd i ystyriaeth wrth asesu'r effaith?	Nid yw'r Cynllun yma'n ddogfen sy'n sefyll 'ar ei ben ei hun'. Mae'r blaenoriaethau o fewn y Cynllun hwn wedi'u dewis i ategu Cynllun y Cyngor 2017-2022 a chynlluniau allweddol corfforaethol a gwasanaethau eraill.
8 - Pwy fyddai'n cael eu heffeithio gan y cynnig/ion (yn negyddol neu'n gadarnhaol, yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol)?	- Preswylwyr Ynys Môn. - Pobl â nodweddion gwarchodedig sydd yn byw yn, yn ymweld â, neu'n gweithio yn Ynys Môn. - Aelodau etholedig a gweithwyr Cyngor Sir Ynys Môn.

9 - Ydy'r cynnig yn berthnasol i sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â dyletswydd cyffredinol y sector gyhoeddus mewn perthynas â phobl sy'n cael eu gwarchod gan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010?	Ydy'	Nac ydy'
Dileu gwahaniaethu ac aflonyddu	✓	
Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal	✓	
Meithrin perthynas dda	✓	
Diogelu a hyrwyddo hawliau dynol	✓	
Noder: Fel rheol, mae unrhyw cynnig sy'n cael effaith ar bobl yn debygol o fod yn berthnasol ar draws pob grwp a warchodir.		

Cam 2: Casglu gwybodaeth	
10 - A yw'r cynnig yma'n sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn unol â Pholisi Iaith Gymraeg y Cyngor Sir?	Ydy. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r egwyddorion: - Ni ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yng Nghymru - Y dylai personau yng Nghymru allu byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg os ydynt yn dymuno gwneud hynny Bydd gwaith y Cyngor ar y Cynllun, ynghyd â'i holl waith ar draws y gwasanaethau, yn cael ei wneud yn unol â'r egwyddorion uchod.
11 - Oes cyfle yma i gynnig mwy o gyfleoedd i bobl ddysgu a / neu ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau bob dydd?	Oes. Mae blaenoriaeth 4.2 – byddwn yn creu'r amodau i unigolion wella eu hiechyd a'u llesiant – yn cyfeirio at y cynnig rhagweithiol o wasanaethau iaith Gymraeg a bod Gwasanaethau Cymdeithasol y Cyngor yn gweithio'n unol a fframwaith strategol Llywodraeth Cymru 'Mwy na Geiriau'. Nod y fframwaith yw cryfhau gwasanaethau iaith Gymraeg yn y meysydd iechyd, gwasanaethau a gofal cymdeithasol.
12 – A fydd y maes gwaith hwn yn gwneud cynnig rhagweithiol i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg i ddefnyddwyr?	Gweler 11 uchod.
13 – A fydd y cynnig hwn yn debygol o warchod a hyrwyddo'r Gymraeg o fewn y gymuned?	Gweler 11 uchod.
Mae Atodiad 1 i'r Canllawiau Asesu Effaith yn rhestru cyfres o gwestiynau y dylid eu hystyried wrth edrych sut bydd cynigion yn effeithio ar yr iaith Gymraeg yn gyffredinol. Bydd y graddau mae'r cwestiynau hyn yn berthnasol yn dibynnu ar y cynnig dan sylw. Y bwriad yw gwneud i chi feddwl am effaith neu gyfraniad ehangach posibl ac mae modd eu defnyddio fel sail ar gyfer ystyried cwestiynau 10 - 13 uchod. Fodd bynnag, wrth edrych ar sut fyddai prif bolisiâu a strategaethau'r Cyngor yn effeithio ar y Gymraeg, argymhellir y dylid ystyried y cwestiynau hyn yn fwy manwl er mwyn cynnal asesiad cynhwysfawr – mae templed ar wahân ar gael gyda'r papurau hyn ar MoniTor, i chi gwblhau os fyddai hynny'n briodol.	

Cam 2: Casglu gwybodaeth		
14 - Oes yna unrhyw faterion sydd angen ystyriaeth o ran Hawliau Dynol? Os oes, beth yw'r materion yma? (Er enghraifft, a fyddai'r cynnig yn arwain at fethu a diogelu'r hawl i breifatrwydd?) (Mae'r 16 hawl sylfaenol wedi'u rhestru yn Atodiad 1).	Dim sy'n hysbys.	
15 - Ydi cynnig yn cyflawni unrhyw rai o'r saith nod llesiant cenedlaethol a amlinellir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015? (Mae disgrifiadau o'r nodau llesiant wedi'u rhestru yn Atodiad 2)	Cymru lewyrchus	
	Cymru gydnerth	
	Cymru iachach	✓
	Cymru sy'n fwy cyfartal	✓
	Cymru o gymunedau cydlynus	✓
	Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu	✓
	Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang	
16 - Beth sydd wedi cael ei wneud hyd yn hyn o ran cyfranogiad ac ymgynghoriad mewn perthynas â'r cynnig yma?	Rhoddwyd sylw dyledus i wybodaeth berthnasol a gasglwyd o ddigwyddiad ymgysylltu rhanbarthol (Gogledd Cymru) a gynhaliwyd ar 24 Mai 2018 ac ymgysylltiad lleol mewn cyfarfod o Rwydwaith Llesiant Ynys Môn ar 25 Medi 2019. Yn dilyn hyn, fe rannwyd ein hamcanion drafft gydag aelodau Rhwydwaith Llesiant Ynys Môn ynghyd â rhanddeiliad eraill, am sylwadau. I'r dyfodol, y gobaith yw adeiladu ar y model ymgysylltu hwn er mwyn cael gwell dealltwriaeth o anghenion lleol.	
17 – Ydych chi wedi defnyddio unrhyw wybodaeth arall sy'n berthnasol i'r cynnig fel rhan o'ch asesiad? Os hynny, rhowch y manylion yma ogydda.	<i>A yw Cymru'n Decach? 2018</i>; Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol <i>Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru</i>: adroddiad data a thystiolaeth; Cyngor Gwynedd. Fe gomisiynwyd yr adroddiad yma gan y Rhwydwaith Swyddogion Bwrdd Gwasanaethau Lleol Gogledd Cymru er mwyn cael gwell dealltwriaeth o ddata cydraddoldeb ar lefel leol – yn arbennig o ran y materion sydd yn yr adroddiad A yw Cymru'n Decach. Rhannwyd yr adroddiad yma gydag aelodau NWPSen er mwyn llywio eu gwaith ar ddatblygu amcanion rhanbarthol. Mae gwybodaeth berthnasol hefyd wedi'i chynnwys fel gwybodaeth gefndirol o dan pob un o'r amcanion cydraddoldeb er mwyn cyfiawnhau'r blaenoriaethau yr ydym wedi'u dewis.	

Cam 2: Casglu gwybodaeth	
18 - Oes yna unrhyw fylchau yn y wybodaeth a gasglwyd hyd yma? Os oes, sut fydd y rhain yn cael sylw?	Mae'r adroddiad data a thystiolaeth <i>Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru</i> yn tynnu sylw at y bylchau o ran data a gwybodaeth ar lefelau lleol ac yn awgrymu rhai blaenoriaethau ar gyfer gwella. I'r dyfodol, y gobaith yw adeiladu ar y model ymgysylltu hwn er mwyn cael gwell dealltwriaeth o anghenion lleol.

Cam 3: Asesu'r effaith debygol ac adnabod camau lliniaru

19 - Nodwch isod unrhyw effaith debygol o safbwynt cydraddoldeb ar y grwpiau unigol, ynghyd ag adnabod pa gamau gellir eu cymryd i leihau neu wella'r effeithiau yma.

***Er mwyn penderfynu natur yr effaith debygol, dewisiwch un o'r canlynol os gwelwch yn dda – Negyddol / Cadarnhaol / Dim effaith**

Y grwp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith	Camau i liniaru effaith negyddol
Oed	Cadarnhaol	Bydd y cynllun hwn o gymorth tuag at gael effaith gadarnaol ar bobl o bob oedran. Bydd yr amcanion yn y cynllun yn helpu i: Roi sylw i'r rhwystrau i blant a phobl ifanc gyrraedd eu llawn botensial (blaenoriaeth 1.1) Ddiogelu pobl hŷn a bregus trwy godi ymwybyddiaeth ymysg cymunedau lleol am y gwahanol fathau o dwyll (blaenoriaeth 5.3) Roi sylw i'r rhwystrau i bobl o bob oed rhag cymryd rhan mewn bywyd cyhoeddus trwy gymryd rhan yn yr ymgyrch i ledaenu cyfranogiad o ran etholiadau 2022 (blaenoriaeth 6.1). Mae parhau i ddatblygu hybiau cymunedol a chynllunio lle yn berthnasol yma hefyd (hyrwyddo cydraddoldeb – tud. 12 yn y Cynllun).	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.
Anabledd	Cadarnhaol	Bydd y cynllun hwn o gymorth tuag at gael effaith gadarnaol ar bobl anabl. Bydd yr amcanion yn y cynllun yn helpu i: Roi sylw i'r rhwystrau i blant a phobl ifanc gydag anghenion dysgu ychwanegol gyrraedd eu llawn botensial (blaenoriaeth 1.1)	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.

Y grwp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith	Camau i liniaru effaith negyddol
		Daclo bwlio sy'n seiliedig ar hunaniaeth a throseddau casineb mewn ysgolion (blaenoriaeth 1.2) Sicrhau bod mwy o eiddo a chyfleusterau megis arosfannau bysus, llwybrau a chroesfannau troed yn hygyrch ac yn cwrdd ag anghenion preswylwyr anabl (blaenoriaethau 3.1 a 3.2) Cynyddu cyfleoedd i bobl anabl gymryd rhan mewn chwaraeon (blaenoriaeth 4.1) Codi ymwybyddiaeth am y gwasanaeth gwiriad iechyd sydd ar gael i bobl ag anableddau dysgu (blaenoriaeth 4.2) Gefnogi pobl anabl sy'n ddioddef troseddau casineb (blaenoriaeth 5.1) Hefyd, mae'r Cynllun yn cyfeirio at yr hyn yn ei wneud yn barod i greu cyfleoedd gwaith i bobl ag anableddau dysgu (gweler Hyrwyddo Cydraddoldeb ar dudalen 11)	
Rhyw	Cadarnhaol	Bydd y cynllun o gymorth i sicrhau na fydd unrhyw un o weithwyr y Cyngor yn cael eu trin yn llai ffafriol ar sail rhyw. Bydd yr amcanion sydd yn y cynllun yn helpu i: Sicrhau bod gweithwyr yn cael addasiad i'w patrymau gwaith, lle mae hynny'n bosibl, i'w cynorthwyo i gyfuno gwaith a chyfrifoldebau eraill (blaenoriaeth 2.1)	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.

Y grwp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith	Camau i liniaru effaith negyddol
		Adnabod a lleihau bylchau o ran cyflogau ar sail rhyw ac anghydraddoldebau eraill (blaenoriaeth 2.2) Annog mwy o ferched i sefyll yn yr etholiadau llywodraeth leol yn 2022 (blaenoriaeth 6.1)	
Newid Rhyw	Cadarnhaol	Bydd y cynllun o gymorth i gael effaith gadarnhaol ar bobl trawsryweddol. Bydd yr amcanion sydd yn y cynllun yn helpu i: Daclo bwlio sy'n seiliedig ar hunaniaeth a throseddau casineb mewn ysgolion (blaenoriaeth 1.2) Gefnogi bobl trawsryweddol sydd yn dioddef troseddau casineb (blaenoriaeth 5.1) Sicrhau bod y Cyngor yn parchu ac yn cyfathrebu gyda phobl trawsryweddol yn unol â'r rhyw yr arddelir ganddynt (blaenoriaeth 8.1)	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.
Beichiogrwydd a Mamolaeth	Cadarnhaol	Bydd y cynllun o gymorth i gael effaith gadarnhaol ar unrhyw un sydd yn feichiog neu o fewn eu cyfnod mamolaeth.	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn. Bydd blaenoriaeth 2.1 yn y Cynllun yn rhoi sylw i unrhyw rwystrau ar sail beichiogrwydd a mamolaeth.
Hil / Ethnigrwydd / Cenedligrwydd	Cadarnhaol	Bydd y cynllun o gymorth i alluogi'r Cyngor i gwrdd â'r ddyletswydd gyffredinol o ran gwahardd camwahaniaethu, hyrwyddo cyfle cyfartal a meithrin perthynas dda rhwng pawb.	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.

Y grwp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith	Camau i liniaru effaith negyddol
		Bydd blaenoriaeth 1.2 yn helpu i daclo bwlio sy'n seiliedig ar hunaniaeth a throseddau casineb mewn ysgolion Bydd blaenoriaeth 5.1 yn y cynllun o gymorth i gefnogi uniogolion sy'n dioddef troseddau casineb.	
Crefydd neu Gred	Cadarnhaol	Bydd y cynllun o gymorth i alluogi'r Cyngor i gwrdd â'r ddyletswydd gyffredinol o ran gwahardd camwahaniaethu, hyrwyddo cyfle cyfartal a meithrin perthynas dda rhwng pawb. Bydd blaenoriaeth 1.2 yn helpu i daclo bwlio sy'n seiliedig ar hunaniaeth a throseddau casineb mewn ysgolion Bydd blaenoriaeth 5.1 yn y cynllun o gymorth i gefnogi uniogolion sy'n dioddef troseddau casineb.	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.
Cyfeiriadedd Rhywiol	Cadarnhaol	Bydd y cynllun o gymorth i alluogi'r Cyngor i gwrdd â'r ddyletswydd gyffredinol o ran gwahardd camwahaniaethu, hyrwyddo cyfle cyfartal a meithrin perthynas dda rhwng pawb. Bydd blaenoriaeth 1.2 yn helpu i daclo bwlio sy'n seiliedig ar hunaniaeth a throseddau casineb mewn ysgolion Bydd blaenoriaeth 5.1 yn y cynllun o gymorth i gefnogi uniogolion sy'n dioddef troseddau casineb.	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.
Yr iaith Gymraeg	Cadarnhaol	Gweler cwestiynau 10-13.	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.

Y grwp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith	Camau i liniaru effaith negyddol
Hawliau Dynol	Dim effaith	Bydd gwaith y Cyngor yn parhau i gael ei gynnal gan set o werthoedd sy'n cynnwys sicrhau bod hawliau dynol sylfaenol unigolion yn cael eu diogelu bob amser.	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.
Priodas neu bartneriaeth sifil (gwahardd camwahaniaethu yn unig)	Dim effaith	Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddiddymu camwahaniaethu o bob math a bydd yn diogelu hawliau pobl sy'n briod neu mewn partneriaeth sifil.	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.
Arall – tlodi	Cadarnhaol	Ar adeg ysgrifennu, rhagwelwyd y byddai'r ddyletswydd gymdeithasol economaidd yn dod i rym ar 1 Ebrill 2020. Bydd y ddyletswydd yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus ystyried effaith eu penderfyniadau strategol ar y bobl a'r cymunedau tlotaf. Rydym wedi cychwyn eisoes i roi sylw i'r ddyletswydd newydd trwy gynnwys blaenoriaethau sy'n anelu at leihau anghydraddoldeb sy'n cysylltiedig ac anfantais cymdeithasol economaidd, sef: Adolygu ein preses gorfforaethol ar gyfer cynnal asesiadau effaith (blaenoriaeth 8.2) Rhoi sylw i'r bylchau o ran cyrhaeddiad addysgol (blaenoriaeth 1.1) Byddwn yn datblygu ein gwybodaeth a'n dealltwriaeth o'r ddyletswydd gymdeithasol economaidd pan fydd arweiniad ar gael (amcan 7) ac yn sicrhau y bydd y ddyletswydd yn dod yn rhan annatod o'n busnes dydd i ddydd.	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.

Y grwp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith	Camau i liniaru effaith negyddol
		Byddwn yn defnyddio ein hadroddiadau blynyddol i adrodd ar ddatblygiadau a dangos sut yr ydym yn cydymffurfio gyda'r ddyletswydd gymdeithasol economaidd maes o law.	

Cam 4: Canlyniad yr asesiad	
20 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn. Pwrrpas yr amcanion a blaenoriaethau cydraddoldeb o fewn y Cynllun yw i gynorthwyo'r Cyngor i gwrdd â thair nod y ddyletswydd gyffredinol i roi sylw dyledus i'r angen i: - ddiddymu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithlon ac ymddygiad arall sydd wedi ei wahardd gan y Ddeddf - hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig berthnasol a'r rhai nad ydynt - meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r rhai nad ydynt Yn ychwanegol i'r blaenoriaethau a mentrau eraill sydd yn y cynllun, bydd y Cyngor yn cryfhau egwyddorion cyfleoedd cyfartal i bobl o bob cefndir ac amgylchiadau yn ei holl gynlluniau a'i weithdrefnau.
21 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	Dim effaith negyddol wedi'i adnabod hyd yn hyn.
22 - Disgrifiwch unrhyw weithredu a wnaed neu a fwriedir i wneud y mwyaf o'r cyfle i hyrwyddo cydraddoldeb a/neu nodau'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (cynaliadwyedd). (Rhestrir y saith nod llesiant yn Atodiad 2)	Cymru sy'n fwy cyfartal – Bydd yr holl flaenoriaethau sydd yn y Cynllun yn cyfrannu tuag at y nod o ddatblygu cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau. Yn benodol, bydd ein amcan i ddatblygu ein dealltwriaeth o'r ddyletswydd gymdeithasol economaidd yn sicrhau y bydd anghydraddoldeb sy'n gysylltiedig ag anfantais gymdeithasol-economaidd yn cael eu hadnabod ac yn cael sylw dyledus o fewn ein holl gynlluniau, polisiau a gweithdrefnau.
23 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad yma?	Na. Fodd bynnag, mae'n bwysig nodi nad yw ein hymrwymiad tuag at gydraddoldeb wedi'i gyfyngu i'r blaenoriaethau sydd yn y cynllun. Bydd y

Cam 4: Canlyniad yr asesiad

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).	Cyngor yn cymryd mantais o unrhyw gyfleoedd newydd i hyrwyddo cydraddoldeb ymhellach fel y daw ystyriaethau o'r fath yn fwy creiddiol yng ngwaith dydd i ddydd y Cyngor.
24 - A fydd y cynnig yn cael ei fabwysiadu / anfon ymlaen am gymeradwyaeth? Pwy fydd yn gwneud y penderfyniad?	Bydd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn mynd drwy'r broses ganlynol i'w gymeradwyo: Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio – 4 Chwefror 2020 Pwyllgor Gwaith – 17 Chwefror 2020 Cyngor llawn – 10 Mawrth 2020
25 - Oes yna drefniadau monitro mewn lle? Beth yw'r trefniadau hynny?	Byddwn yn adrodd yn ein Hadroddiadau Blynnyddol ar Cydraddoldeb ar gynnydd o ran cyflawni ein blaenoriaethau

Cam 5 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog arweiniol	Amserlen

Atodiad 1 – Hawliau Dynol

Hawliau a rhyddid i bob unigolyn yw hawliau dynol, gwaeth beth yw eu cenedligrwydd nag eu dinasyddiaeth. Mae yna 16 o hawliau sylfaenol yn y Ddeddf Hawliau Dynol - i gyd wedi'u cymryd o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. At bwrpas y Ddeddf, fe gyfeirir atynt fel 'Hawliau'r Confensiwn'. Fe'u rhestrir isod:

(Cyflwyniad yw Erthygl 1 – nid yw wedi'i ymgorffori yn y Ddeddf Hawliau Dynol)

Erthygl 2: Yr hawl i fywyd

Erthygl 3: Gwahardd artaith

Erthygl 4: Gwahardd caethwasiaeth a llafur gorfodol

Erthygl 5: Yr hawl i ryddid a diogelwch

Erthygl 6: Yr hawl i dreial teg

Erthygl 7: Dim cosb heb gyfraith

Erthygl 8: Hawl i barch at fywyd preifat a theuluol

Erthygl 9: Rhyddid meddwl, cydwybod a chrefydd

Erthygl 10: Rhyddid mynegiant

Erthygl 11: Rhyddid cymdeithasiad ac ymgynnull

Erthygl 12: Yr hawl i briodi

Erthygl 14: Gwahardd gwahaniaethu

Erthygl 1 o Brotocol 1: Diogelu eiddo

Erthygl 2 o Brotocol 1: Hawl i gael addysg

Erthygl 3 o Brotocol 1: Hawl i etholiadau rhydd

Erthygl 1 o Brotocol 13: Diddymu'r gosb eithaf

Atodiad 2 – Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae'r Ddeddf hon yn ymwneud â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae angen i gyrff cyhoeddus wneud yn siŵr eu bod yn ystyried yr effaith a gaiff eu penderfyniadau ar bobl sy'n byw eu bywydau yng Nghymru yn y dyfodol. Mae'r ddeddf yn pennu saith o nodau llesiant:

Nod	Disgrifiad o'r nod
Cymru lewyrchus	Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd byd-eang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd); ac sy'n datblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig mewn economi sy'n cynhyrchu cyfoeth ac yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a gynhyrchir drwy gael gafael ar waith addas.
Cymru gydnerth	Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cynnal cydnerthedd cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd).
Cymru iachach	Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deellir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol.
Cymru sy'n fwy cyfartal	Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau cymdeithasol-economaidd).
Cymru o gymunedau cydlynus	Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.
Cymru â diwylliant bywiog le mae'r Gymraeg yn ffynnu	Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.
Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang	Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.